

Veiligheidsbeeld Integraal Veiligheidsplan **De Waarden** 2023-2026

Juli 2026

Versie 1.2

Opgesteld door:

IV-overleg De Waarden

Inhoudsopgave

04 Inleiding

- 04 Inleiding
- 05 Leeswijzer

06 Managementsamenvatting

08 Algemeen veiligheidsbeeld

- 06 Trends en ontwikkelingen in de samenwerking
- 06 Gevoel in de samenleving

12 Veiligheidsbeeld per thema

- 12 Thema Zorg en Veiligheid
- 22 Thema Drugs
- 34 Thema Jeugd
- 41 Thema Digitale veiligheid

47 Bijlagen

- 48 Vier fasen van het AVE model
- 49 Verantwoording van de cijfers
- 50 Afkortingenlijst

Inleiding

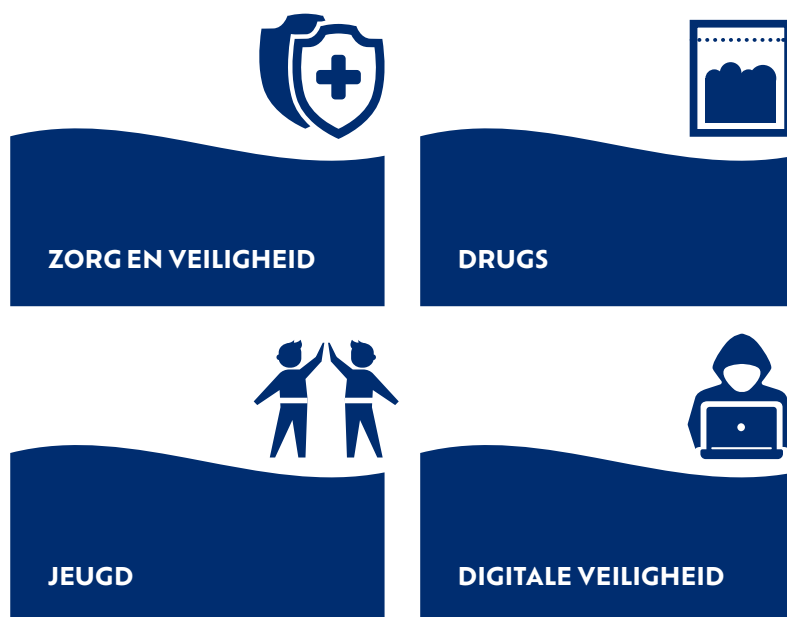
Voor u ligt het Veiligheidsbeeld dat hoort bij het Integrale Veiligheidsplan De Waarden (IVP) 2023-2026. Dit Veiligheidsplan en -beeld is voor de gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel. Het Veiligheidsbeeld heeft als doel om cijfermatig inzicht te geven in de vier thema's die in het IVP geprioriteerd zijn. Daarnaast wordt aangegeven wat (beleidsmatig) gezamenlijk is opgepakt, uitgevoerd en bereikt. Dit beeld is voor drie van de vier jaren. Het jaar 2026 wordt gebruikt om te analyseren, reflecteren en samen opnieuw het traject in te gaan om te komen tot een nieuw IVP voor de jaren 2027-2030.

Het takenpakket van team openbare orde en veiligheid is erg breed: van overlast en buurtpreventie tot (zware) sociale casuïstiek met maatschappelijke impact, van de jaarwisseling voorbereiden tot de aanpak van ondermijning in samenwerking met juist meer partners in het fysieke domein (handhaving, inspecties). Ook hebben we met verschillende soorten gemeenten te maken: van gemeenten met grootstedelijke problematiek tot gemeenten met een groot buitengebied. Naast de regionale prioritaire thema's zijn gemeenten ook bezig geweest met lokale thema's. Deze worden lokaal verantwoord.

De afgelopen drie jaar stonden in het teken van:

- ➔ de thema's verkennen en uitdiepen
- ➔ het verdiepen van de regierol van de gemeenten
- ➔ het vergroten van de meldings(actie)bereidheid
- ➔ het samen ontwikkelen en het vergroten van de slagkracht.

De vier geprioriteerde thema's in het regionaal IVP 2023-2026 waren:

Leeswijzer

De opbouw van elk thema bestaat uit de volgende zaken: de gestelde ambitie, trends, een cijfermatig deel, een beleidsmatig deel van de uitgevoerde zaken en waar mogelijk een conclusie/vervolg opgave. Thema's als zorg en veiligheid en drugs zijn groot en worden opgeknipt volgens dezelfde methodiek.

Managementsamenvatting

In dit Veiligheidsbeeld zijn de vier thema's uit het IVP 2023-2026 besproken. Aan de hand van cijfers en (beleids)ontwikkelingen is een beeld geschetst van de inhoud van de vier thema's.

Voor het **thema Zorg en Veiligheid** hebben beleidsmatig vier belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden:

- ✓ **de oprichting van het Bestuurlijk Overleg Netwerk Zorg en Veiligheid (BONZV),**
waarin zowel gemeentelijke vertegenwoordigers (burgemeesters en wethouders) als ketenpartners (waaronder politie, OM, zorgverzekeraars, GGZ en GGD) participeren;
- ✓ **de implementatie van het model Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE):**
Alle gemeenten binnen De Waarden zijn begonnen met de implementatie van het AVE-model, of hebben deze al geïmplementeerd. Het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) en het BONZV ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van AVE. Daarnaast is er een regionaal projectleider aangesteld. Er is een onderscheid in hoe ver de gemeenten daarmee zijn. De een werkt er al jaren mee en de ander is bezig met een zorgvuldige implementatie.
- ✓ **0-meting radicalisering, polarisatie en (anti-institutioneel) extremisme.**
In 2024 en 2025 is er onderzoek gedaan (een 0-meting) naar het beeld van radicalisering, polarisatie, extremisme en anti-institutioneel extremisme in De Waarden. Dit onderzoek is voor de zeven gemeenten uitgevoerd en heeft ons een globaal beeld gegeven van de situatie in de regio op dit thema.
- ✓ **Aanpak mensenhandel**
In 2022 is /de kader aanpak mensenhandel Gelderland-Zuid/ vastgesteld. Dit is in de zeven gemeenten van De Waarden geïmplementeerd en regionaal verder uitgewerkt.

Cijfermatig valt het volgende op: het aantal meldingen van huiselijke twist (politie) stijgt in een drietal gemeenten en de meldingen huiselijk geweld (Veilig Thuis) stijgen ook. Voor de thema's Na-zorg ex-detineerden en verwarde personen valt er geen duidelijke trend te zien. Wel is zichtbaar dat de complexiteit in de casuïstiek toeneemt.

Voor het **thema Drugs** hebben beleidsmatig vier belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden, maar deze ontwikkelingen gaan niet alleen over drugs. Dit komt omdat bij het opstellen van het IVP is gekozen om het woord 'ondermijning' niet als containerbegrip te gebruiken, maar te kiezen voor een concreter onderdeel, namelijk de drugsaanpak. In de praktijk bleek dit echter niet te werken: de ondermijningsaanpak is meer dan alleen drugs. Gebleken is dat op thema's als witwassen, mensenhandel, de samenwerking op bestuurlijk(e) toezicht en handhaving, zorgfraude en zorgcriminaliteit en het weerbaar(der) maken van de organisaties en de samenleving de noodzaak tot gezamenlijke actie nodig was.

- ✓ **De doorontwikkeling van het IGP naar Interventieteam De Waarden:**
Een versteviging van de bestuurlijke aanpak van ondermijning voor de zeven gemeenten, met veel aandacht voor integrale controles, samenwerking als één overheid en de inzet van het bestuurlijk instrumentarium, bijvoorbeeld bij drugshandel en/of bezit. Dit heeft in 2025 tot een toename in de integrale controles geleid.
- ✓ **Het programma Weerbaar Gelderland-Zuid:**
Met behulp van versterkingsgeld van het Ministerie van Justitie en Veiligheid worden gemeenten ondersteund op het gebied van bewustwording, training en het maken van bijvoorbeeld model-beleidsregels. Het bestuurlijk instrumentarium wordt daardoor eenduidiger ingezet.

Ook de campagne 'Samen voor een veilige Buurt' gericht op het onderwerp synthetische drugs en drugsafval heeft gelopen vanuit dit programma

✓ **Gelders Akkoord:**

Een akkoord voor heel Gelderland om een gezamenlijk basis te leggen om weerbaar te zijn als overheid tegen ondermijning.

✓ **Aanpak Zorgfraude:**

Een onderzoek op het niveau van Gelderland-Zuid (3 inkoopregio's) om zorgfraude en zorgcriminaliteit aan te kunnen pakken en waarin een aantal maatregelen beschreven zijn om de kans op zorgfraude te verkleinen.

Cijfermatig valt het volgende op: vanuit de politie zijn de afgelopen jaren meer bestuurlijke rapportages naar de gemeente gestuurd, het aantal bestuurlijke maatregelen is dan ook toegenomen. Het grootste gedeelte van deze bestuurlijke rapportages is drugsgerelateerd. Er is een daling in de hennepberichten te zien, maar een stijging in de rapportages naar drugshandel op straat. Het aantal MMA meldingen is in 2025 met 77% gestegen ten opzichte van 2023, hier is ook veel aandacht voor geweest in die jaren.

Voor het **thema Jeugd** hebben beleidsmatig een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden:

✓ **Gemeenten zijn vooral lokaal aan de slag geweest met de aanpak jeugd.**

Zo zijn jeugdconvenanten vastgesteld en concrete plannen gericht op de aanpak van jeugdoverlast gemaakt. Ook zijn alle gemeenten het zeven stappen model aan het uitwerken of zijn voornemens om hier mee te gaan werken.

✓ **Gemeenten Tiel en Culemborg hebben lokaal een stevige aanpak neergezet.**

Best practices daarvan worden gedeeld met de overige gemeenten.

Cijfermatig wordt het drugs- en alcoholgebruik gemonitord door de GDD. Daar is in alcoholgebruik een onderscheid te zien tussen de gemeenten Culemborg en Tiel en de overige gemeenten. Op het gebied van drugs is er minder onderscheid tussen de gemeenten te zien. Verder nemen in de gemeenten Tiel en Culemborg de meldingen jeugdoverlast toe en is in de overige gemeenten een afnemende trend te zien. De casuïstiek rondom jeugd wordt complexer.

Voor **het thema Digitale Veiligheid** hebben beleidsmatig vier belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden:

✓ **Er is een regionaal projectplan opgesteld voor Gelderland-Zuid,**

waarin drie doelgroepen beschreven zijn: ouderen, jongeren en MKB. Er hebben diverse acties op deze doelgroepen plaatsgevonden.

✓ **Er zijn meerdere stage-onderzoeken uitgevoerd op dit thema.**

De uitkomsten zijn onder de gemeenten gedeeld.

✓ **Zes van de zeven gemeenten doen mee aan Hackshield, een cybergame gericht op jongeren.**

✓ **Op 2 april 2025 en 2026 zijn actiedagen georganiseerd op het gebied digitale veiligheid en weerbaarheid in Oost-Nederland.** Gemeenten in De Waarden deden hier ook aan mee.

Cijfermatig zijn vooral de cijfers van aan- en verkoopfraude hoog. Bepaalde vormen van fraude leveren een veel grotere geldelijke schade op (beleggingsfraude) dan andere vormen. Ook valt op dat jongeren in geval van sextortion meer vertegenwoordigd zijn. Ouderen (80+) worden sneller slachtoffer van (bank)helpdeskfraude en nepagenten.

Algemeen veiligheidsbeeld

In het IVP 2023-2026 is het voornemen uitgesproken om meer integraal samen te gaan werken.

Door de krachten op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau te bundelen, kan geput worden uit elkaars kracht, kwaliteiten en kennis. Integrale samenwerking tussen de verschillende kleine en middelgrote gemeenten en andere veiligheidspartners is de sleutel tot een succesvolle aanpak.

Bij de thema's wordt op de samenwerking ingezoomd. Een belangrijk onderdeel is om niet uitsluitend op deze onderwerpen elkaar te spreken. Daarover was het volgende opgenomen: Uitgangspunten van de samenwerking zijn omgevingsbewust, informatie- en risico gestuurd en samen waar het kan en lokaal waar het moet.

Trends en ontwikkelingen in de samenwerking

In het IVP 2023-2026 zijn een aantal ontwikkelingen vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) beschreven. Dit gaat over de ontwikkelingen die ze destijds verwachtten over digitalisering, verwarde personen en bijvoorbeeld huiselijk geweld. Deze ontwikkelingen worden verderop ook besproken.

Andere ontwikkelingen die gaan over het beleid en samenwerking zien we ook terug in De Waarden. De gezagsdriehoek De Waarden neemt een belangrijke positie in de samenwerking in, zowel op strategisch vlak als op de aansturing in de praktijk. Ontwikkelingen rondom de toezichthoudende rol in combinatie met de samenwerking zijn niet alleen een onderdeel van gesprek geweest, maar heeft ook geleid tot het Interventieteam De Waarden en het stimuleren van de samenwerking op gebied van toezicht en handhaving.

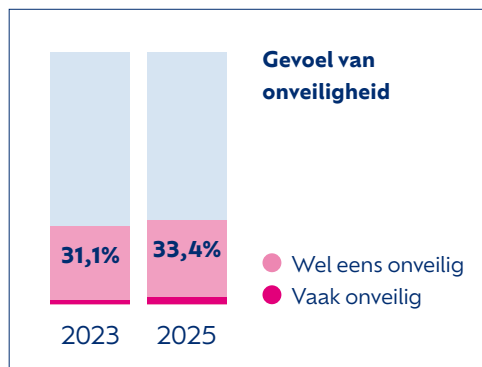
Binnen het veiligheidsdomein weten we elkaar te vinden, maar in de veranderende samenwerking is de overlap met andere domeinen, waar bijvoorbeeld wethouders verantwoordelijk voor zijn (zorg) ook steeds prominenter.

Gevoel in de samenleving

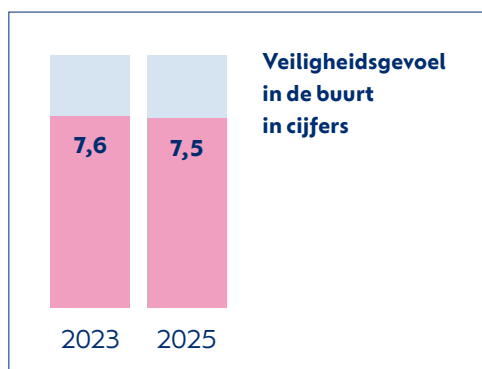
Het gevoel van veiligheid in de samenleving wordt gemonitord door het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) en is onderwerp van gesprek. Verkeersveiligheid, leefbaarheid en het veiligheidsgevoel op straat is iets wat breed in de samenleving speelt. De gezagsdriehoek houdt deze cijfers in de gaten en acteert als dat nodig is binnen het reguliere werk en soms via een projectmatige aanpak (lokaal of gezamenlijk).

Wanneer naar de cijfers van CBS op het gebied van veiligheidsbeleving gekeken wordt valt het volgende op voor ons basisteam:

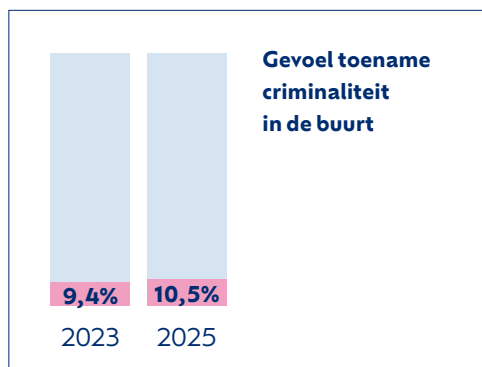
In 2023 voelde 31,1% zich wel eens onveilig, dit is lager dan in de grote stad (referentie met gemeente Nijmegen), maar ongeveer gelijk met de gemeenten om gemeente Nijmegen heen. 1,5% voelde zich vaak onveilig. In 2025 is dit percentage gestegen naar 33,4% van de mensen die zich wel eens onveilig voelde en 2,6% die zich vaak onveilig voelde.

Het veiligheidsgevoel in de buurt kreeg in De Waarden een 7,6 in 2023. In 2025 is dit gedaald naar een 7,5.

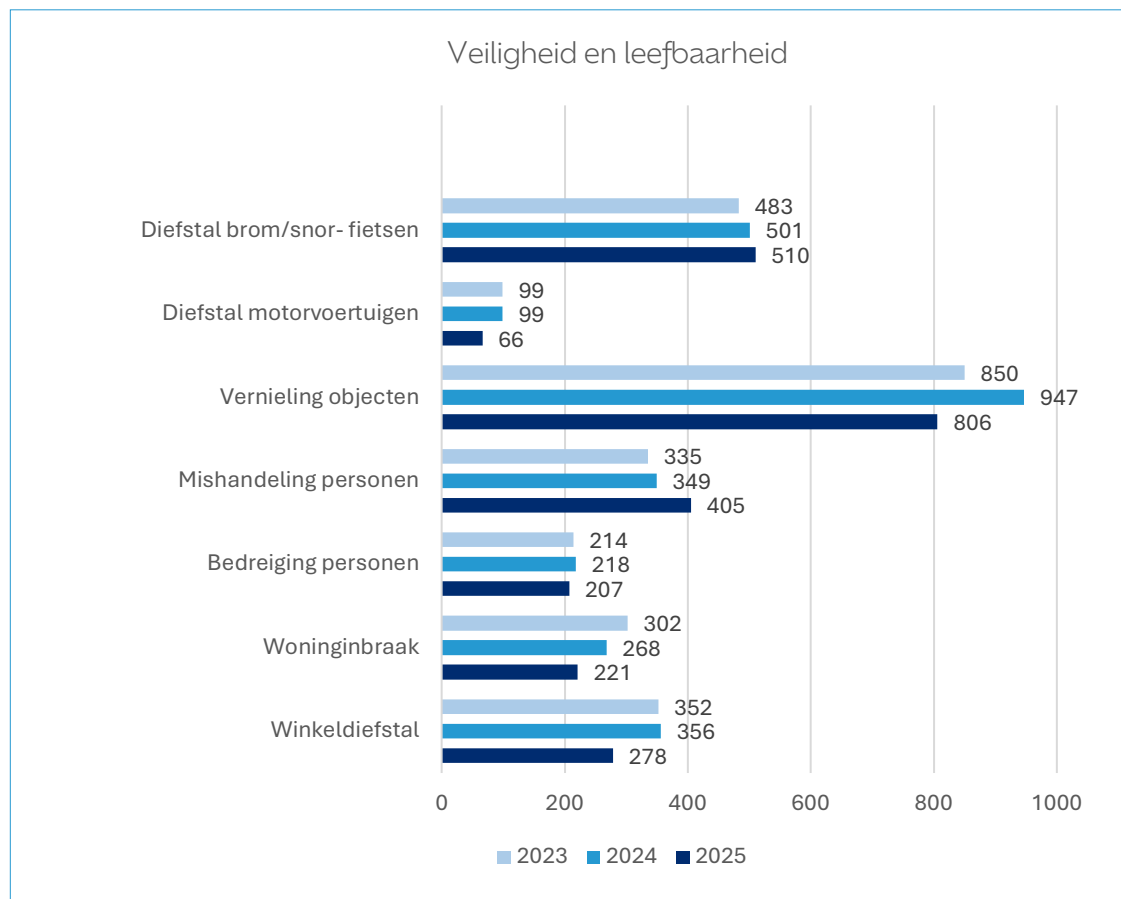

In 2023 vond 9,4% dat de criminaliteit in de buurt is toegenomen. In 2025 is dit percentage toegenomen naar 10,5%.

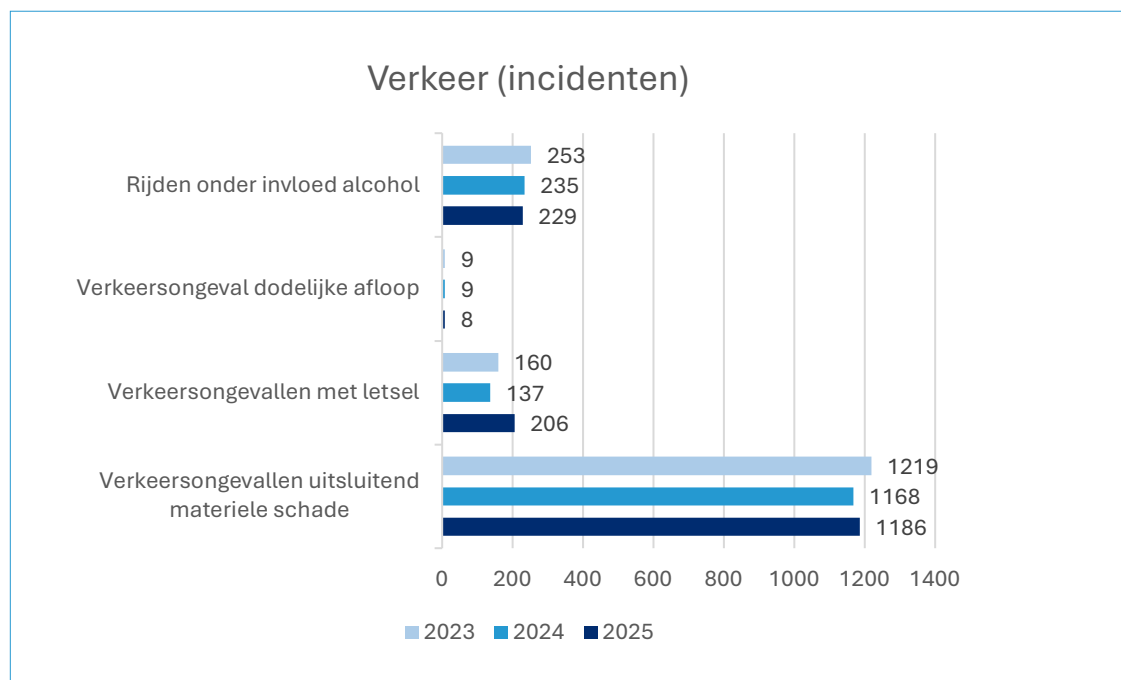

Wanneer naar de algemene cijfers gekeken wordt van de politie op het gebied van leefbaarheid en veiligheid, dan valt het volgende op:

- ✓ De algemene trend dat traditionele criminaliteit (woninginbraken, winkeldiefstal) iets lijkt af te nemen.
- ✓ Het aantal mishandelingen laat een stijging zien.
- ✓ Het aantal verkeersongevallen is hoog, en er is ook meer letsel geregistreerd.

Figuur 1: politiecijfers voor het gebied De Waarden veiligheid en leefbaarheid 2023, 2024, 2025

Figuur 2: politiecijfers voor het gebied De Waarden van incidenten in het verkeer

Thema: Zorg en Veiligheid

Zorg en Veiligheid is een belangrijk en breed thema binnen de aanpak van veiligheid, waar veel verschillende subonderwerpen onder vallen.

Kenmerkend voor dit thema is dat dit onderwerpen zijn waarbij het sociaal domein en het veiligheidsdomein elkaar raken. Dus waarbij samenwerking noodzakelijk is voor een langdurige of structurele oplossing. Die samenwerking is zowel aan de voorkant (preventie) als aan de achterkant (repressie) van belang.

In het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 is de volgende ambitie geformuleerd:

Inwoners van De Waarden helpen, de kwetsbaren in de samenleving beschermen, waar nodig de wet handhaven en door beter samen te werken op snijvlak van zorg en veiligheid escalatie van complexe multi-problematiek en recidive voorkomen.

Deze ambitie vraagt om een goede samenwerking tussen alle ketenpartners binnen de domeinen zorg en veiligheid. Het Zorg- en Veiligheidshuis is hierbij een belangrijke verbindende partij en laat zien dat op het niveau van de Waarden (en in de samenwerking op het niveau van Gelderland-Zuid) de samenwerking zich blijft ontwikkelen en verbeteren.

In de komende paragrafen lichten we een aantal ontwikkelingen toe die genoemd zijn in het IVP, zoals de verbinding en de versteviging met het Zorg- en Veiligheidshuis, de AVE-methodiek, de aanpak mensenhandel en huiselijk geweld en kindermishandeling. Waar mogelijk wordt cijfermatig inzicht gegeven van de situatie in de zeven gemeenten van De Waarden op verschillende onderdelen. De cijfers van het Zorg- en Veiligheidshuis worden per inhoudelijk onderwerp weergegeven.

Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH)

Evaluatie Zorg- en Veiligheidshuis

Het netwerk binnen het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) bestaat uit diverse partners, zowel uit de zorgketen als de strafketen. Het ZVH is een netwerkorganisatie met twee locaties, Rijk van Nijmegen en Rivierenland. In 2024 is het ZVH Rivierenland geëvalueerd. Daar zijn aanbevelingen uitgekomen, die gezamenlijk (ZVH, gemeenten en partners) opgepakt zijn, bijvoorbeeld de inzet van een regionaal netwerkregisseur.

Zo heeft het ZVH in 2025 de werkprocessen van de deelnemende partners beter op elkaar afgestemd om te komen tot een sluitende aanpak bij een casus. De partners zijn daarbij vervolgens verantwoordelijk voor het uitvoeren van de afgesproken aanpak.

Trends, kennisknooppunt en regie

Het ZVH werkt als een kennisknooppunt voor lokale ketenpartners en voert regie op de samenwerking (netwerk) en bij complexe casuïstiek (proces). Vanuit deze rol worden trends en ontwikkelingen gesignaleerd, die vervolgens besproken worden met de verschillende ketenpartners. Het gaat hierbij om trends zoals:

- het gebrek aan passende huisvesting;
- de krapte op de arbeidsmarkt;
- toenemende problematiek over specifieke doelgroepen zoals dak- en thuislozen en arbeidsmigranten;
- capaciteitsproblemen in de Penitentiaire Inrichting (P.I.);
- complexiteit van de doelgroep (er zijn steeds meer casussen aan de Top X tafel die vaker besproken moeten worden vanwege de complexiteit binnen het netwerk en rondom de persoon zelf, terwijl het aantal casussen af lijkt te nemen). Een lastige doorstroom binnen de zorg of gebrek aan huisvesting speelt een rol in die complexiteit.

Themagerichte casustafels

In het district Gelderland-Zuid wordt gewerkt met themagerichte casustafels op het gebied van mensenhandel en radicalisering. Deze casustafels worden gecoördineerd vanuit het ZVH Rijk van Nijmegen. Het aantal casussen vanuit De Waarden is nog beperkt. Er is ingezet op bewustwording en op verbetering van het signaleren en doorzetten van casuïstiek door bijeenkomsten te organiseren en netwerkpartners opnieuw mee te nemen. Dit kan mogelijk in de toekomst leiden tot meer aanmeldingen en een gerichtere behandeling van casuïstiek (de juiste expertise bij een specifieke casus).

Jaarplan 2026

De gemeenten in De Waarden hebben een actieve bijdrage geleverd aan het jaarplan voor 2026. Deze input was vooral gericht op de versteviging van de samenwerking en het vertalen van de ontwikkelingen op het gebied van zorg en veiligheid. Alle gemeenten zijn daarbij onder andere bezig met de implementatie/uitvoering van de AVE-methode (zie uitleg daarvan hieronder).

Bestuurlijk Overleg Netwerk Zorg en Veiligheid (BONZV)

In 2023 besloot het gezamenlijk overleg van burgemeester en wethouders om diverse overlegstructuren rond zorg en veiligheid¹ te bundelen in het Bestuurlijk Overleg Netwerk Zorg en Veiligheid, waarin zowel gemeentelijke vertegenwoordigers als ketenpartners² participeren. Ter ondersteuning is een subsidie aangevraagd en toegekend door ZonMw (ZorgOnderzoek Nederland / Medische Wetenschappen), waarmee de komende jaren een netwerksecretaris wordt gefinancierd en verbeteren ontwikkeltrajecten worden aangejaagd. Naast versterking op districtelijk niveau wordt ook in de Regio Rivierenland en lokaal ingezet op betere samenwerking tussen zorg en veiligheid, zodat gemeenten goed zijn aangehaakt en de uitvoering meer eenduidig en inwonergegericht wordt. Elkaar kennen en afspraken beter op elkaar aan laten sluiten is een van de uitgangspunten. Ook de inzet van de AVE-methode als middel draagt hieraan bij.

¹ Zoals het combi-AB, de stuurgroep Zorg- en Veiligheidshuis, het regionaal overleg Zorg en Veiligheid, het regionaal overleg GGZ en het programma *Geweld hoort nergens thuis*.

² Waaronder politie, OM, zorgverzekeraars, GGZ en GGD.

AVE-methode

Een van de manieren om de samenwerking tussen de verschillende domeinen te verstevigen is de invoering van de AVE-methode. Dit staat voor een integrale Aanpak ter Voorkoming van Escalatie (AVE) bij huishoudens/gezinnen met oplopende problematiek. Integraal en domein overstijgende samenwerking is daarbij noodzakelijk. De AVE geeft helderheid over regie en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen.

Het doel van de aanpak is:

- ✓ **De situatie beheersbaar te houden voor de inwoner en zijn omgeving en zo nodig te kunnen de-escaleren (escalerende situatie te beëindigen).**
- ✓ **Hulpverlening tijdig op en af te schalen.**
- ✓ **Stagnatie in de samenwerking te doorbreken.**
- ✓ **Heldere regie: altijd duidelijk wie verantwoordelijke is.**
- ✓ **De aanpak geeft structuur, een gezamenlijke taal en meer regie op complexe situaties. Door vroegtijdig te signaleren en samen te werken met netwerkpartner kun je effectief samenwerken.**

Het ZVH en het BONZV ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van AVE. Daarnaast is er per april 2026 een regionaal projectleider aangesteld om de gemeenten te begeleiden. De regionale netwerkregisseur en projectleider organiseren onder andere bijeenkomsten en interview.

Alle zeven gemeenten van De Waarden hebben de AVE-methode ingevoerd. Er is wel nog een onderscheid in hoe ver de gemeenten daarmee zijn. De een werkt er al jaren mee en de ander is bezig met een zorgvuldige implementatie.

0-meting radicalisering, polarisatie en (anti-institutioneel) extremisme

In 2024 en 2025 is er onderzoek gedaan (een 0-meting) naar het beeld van radicalisering, polarisatie, extremisme en anti-institutioneel extremisme in De Waarden. Dit onderzoek is voor de zeven gemeenten uitgevoerd en heeft ons een globaal beeld gegeven van de situatie in de regio op dit thema. Geconcludeerd kan worden, dat ook in De Waarden sprake is van deze thematiek. Op alle onderdelen zijn er voorbeelden te vinden, van radicalisering tot rechtsextremisme. En de polarisatie in de samenleving is ook in ons gebied merkbaar. Anti-institutioneel extremisme kent enkele voorbeelden in ons gebied, maar lijkt op het moment nog incidenteel te zijn en niet structureel.

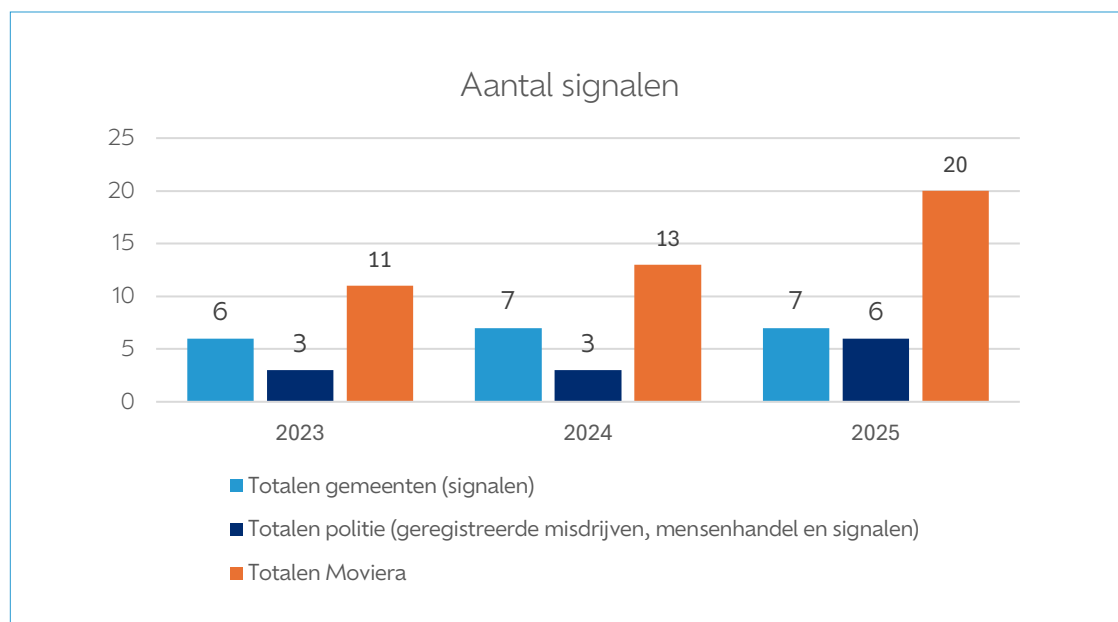
Van gemeenten wordt verwacht dat ze de signalen van de verschillende verschijningsvormen herkennen en daarop kunnen acteren, dan wel via een melding, dan wel door het te agenderen op de daarvoor bestemde “tafels”. Uit onderzoek blijkt dat hier nog verbetering te halen valt. De eerste stappen zijn gezet om signalen te herkennen en bewustwording te vergroten bij de professionals en zullen de komende jaren een vervolg krijgen.

De gemeenten in Gelderland-Zuid hebben versterkingsgelden van de NCTV toegekend gekregen voor 2025/2026. Meerdere gemeenten uit de Waarden hebben de versterkingsgelden ontvangen. Zo heeft de gemeente Tiel een netwerkregisseur radicalisering, polarisatie en extremisme aangesteld, wat tevens kan bijdragen aan het versterken van het regionale netwerk. De gemeente Culemborg heeft een subsidie verstrekt aan de welzijnsstichting voor bijeenkomsten aan ouders over weerbaar opvoeden.

Mensenhandel

In 2022 is het Kader Aanpak Mensenhandel Gelderland-Zuid vastgesteld en vervolgens door de zeven gemeenten van De Waarden lokaal en regionaal uitgewerkt. Mensenhandel omvat verschillende vormen, zoals seksuele, arbeids- en criminele uitbuiting, en wordt gekenmerkt als een 'haaldelict': signalen moeten actief worden herkend. Hierdoor is er sprake van een groot *dark number* en laten cijfers slechts een beperkt deel van de problematiek zien. Het thema raakt zowel de aanpak van ondermijning (waaronder in de aanpak van criminele netwerken) als die van zorg en veiligheid (waar slachtofferschap en daderschap soms door elkaar lopen).

Om de teams veiligheid in de betrokken gemeenten te ondersteunen, wordt mensenhandel zoveel mogelijk regionaal opgepakt. Zo bespreekt het Zorg- en Veiligheidshuis Gelderland-Zuid signalen aan een weeg- en monitortafel, is er een districtelijke routekaart voor meldingen en zijn aandachtfunctionarissen getraind via het programma Weerbaar Gelderland-Zuid. De gemeenten hebben ingezet op bewustwording en training en een aandachtfunctionaris mensenhandel aangesteld. Deze inzet leidt tot een lichte toename van signalen bij gemeenten, terwijl de cijfers bij Moviera, waar de zorgcoördinatie voor slachtoffers ligt, hoger zijn.

Figuur 3: Cijfers van gemeenten, politie en Moviera over het aantal signalen mensenhandel.

Huiselijk geweld/Tijdelijk Huisverbod

Regionaal programma huiselijk geweld en kindermishandeling³

Via Regio Rivierenland en Sociaal Domein Rivierenland werken alle gemeenten samen in het programma 'Samen voor een thuis zonder geweld'. Binnen dit programma wordt gewerkt aan vroegsignalering, preventie, samenwerking tussen de verschillende veiligheidspartners en het werken met data. Ook voor de komende jaren wordt dit programma verder vormgegeven. De ambitie is om geweld in afhankelijkheidsrelaties te voorkomen, te stoppen en waar mogelijk blijvend op te lossen. Binnen dit programma is specifieke aandacht voor intiem terreur en complexe scheidingen waarbij huiselijk geweld aan de orde is.

³ Zie [samen-voor-een-thuis-zonder-geweld.pdf](#) voor meer informatie, het programma en deelname van de gemeenten.

Vanuit de teams veiligheid van de gemeenten zit de betrokkenheid vooral aan de repressieve kant: waaronder via het tijdelijke huisverbod of wanneer de openbare orde in het geding is.

Huiselijk geweld is bij uitstek een fenomeen dat zich grotendeels achter de voordeur afspeelt. Dat betekent dat geregistreerde cijfers slechts een deel van de werkelijkheid laten zien. Een stijging of daling van het aantal meldingen zegt niet alleen iets over het feitelijk voorkomen van geweld, maar ook over meldingsbereidheid, bekendheid met hulpstructuren en de mate waarin professionals signalen herkennen en doorzetten.

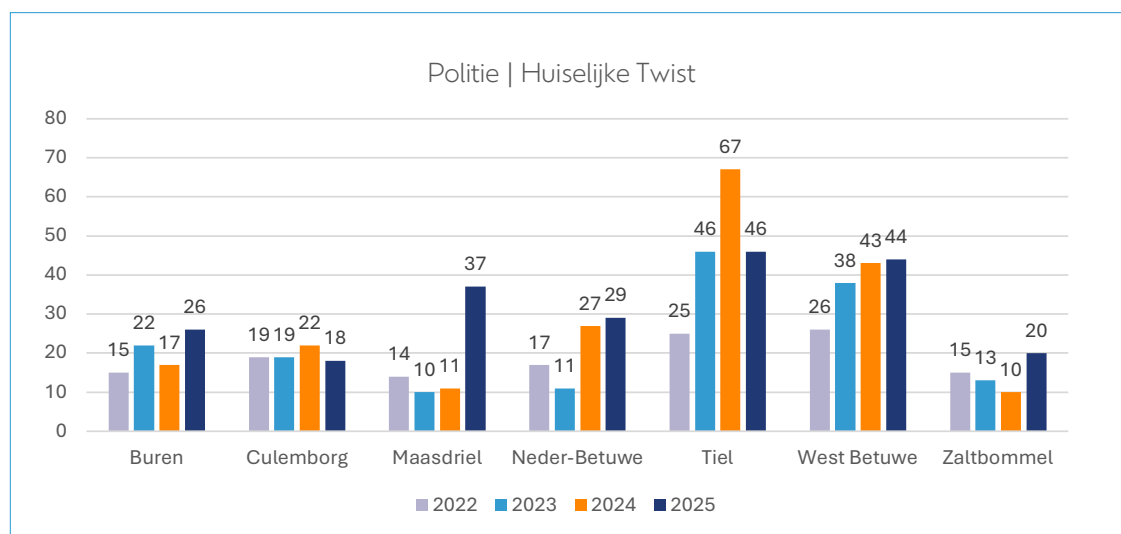
Het Tijdelijk Huisverbod

Het huisverbod is een ingrijpend instrument binnen de bevoegdheden van de burgemeester dat wordt ingezet wanneer sprake is van een acute dreiging voor de veiligheid van huisgenoten. Wanneer een huisverbod opgelegd wordt, kan iemand de toegang tot de woning tien dagen ontzegd worden. Dit kan verlengd worden tot maximaal 28 dagen. In die tijd wordt hulpverlening opgestart via Veilig Thuis. De cijfers over huiselijk geweld en huisverboden geven een eerste indicatie van de aard en ernst van problematiek binnen het thema Zorg en Veiligheid. Het is daarbij van belang deze cijfers niet uitsluitend kwantitatief te benaderen, maar ook in samenhang te bezien met de context waarin meldingen plaatsvinden en interventies worden ingezet. Het bestuurlijke instrument kan worden ingezet naast een strafrechtelijke maatregel van het OM, als een gedagsaanwijzing (contact en locatieverbod).

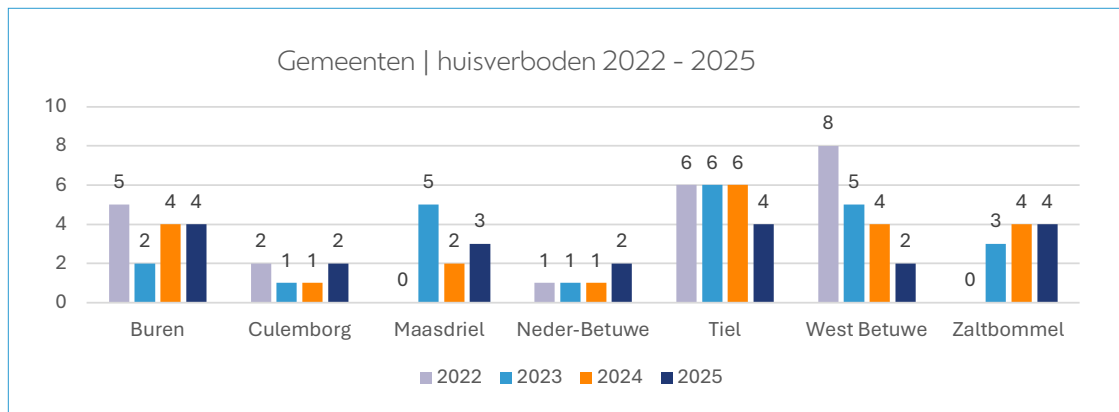
Cijfers huiselijk geweld

In de onderstaande cijfers worden de meldingen en signalen bij de politie en Veilig Thuis, het gebruik van de bevoegdheden van de Wet Tijdelijk Huisverbod als instrument en de bespreking van casuïstiek met huiselijk geweld bij de TopX tafel van het ZVH zichtbaar.

De cijfers van de politie over huiselijke twist laten over de periode 2022–2024 een duidelijk stijgende trend zien in de gemeenten in Buren, Maasdriel, West Betuwe en Zaltbommel. In de overige gemeenten is sprake van een wisselender beeld. Dit kan duiden op verschillen in problematiek, meldingsbereidheid of inzet van politie en partners.

Figuur 4: Politie meldingen waarbij huiselijk geweldcode aanwezig is.

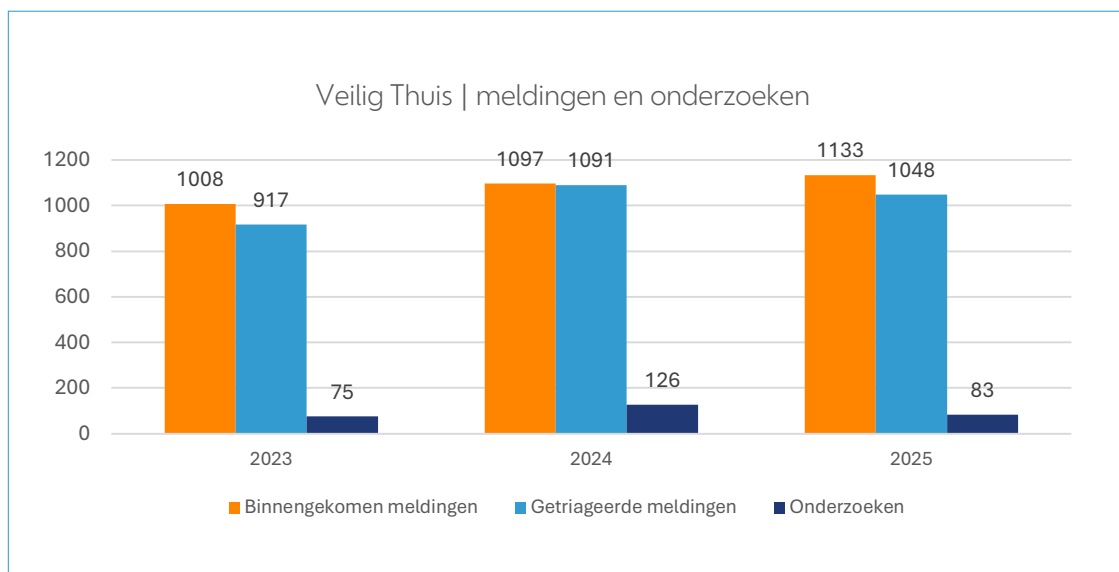
Figuur 5 Aantal huisverboden per gemeente

Er is ook een verschil te zien tussen de cijfers huiselijke twist en de aantallen van de huisverboden. De hoogte van de cijfers op het gebied van huiselijke twist is niet te relateren aan meer of minder huisverboden. Hier is op het moment geen concrete verklaring voor, maar dit is opvallend. Er wordt nagegaan of dit instrument goed genoeg bekend is en goed wordt ingezet.

Het huisverbod is een ingrijpend en zwaar instrument, dat slechts in een klein deel van de situaties wordt ingezet. Het merendeel van de meldingen leidt tot andere vormen van interventie dan een tijdelijk huisverbod. Denk aan opvolging reguliere afspraken, monitoring, begeleiding en andere vormen van ondersteuning.

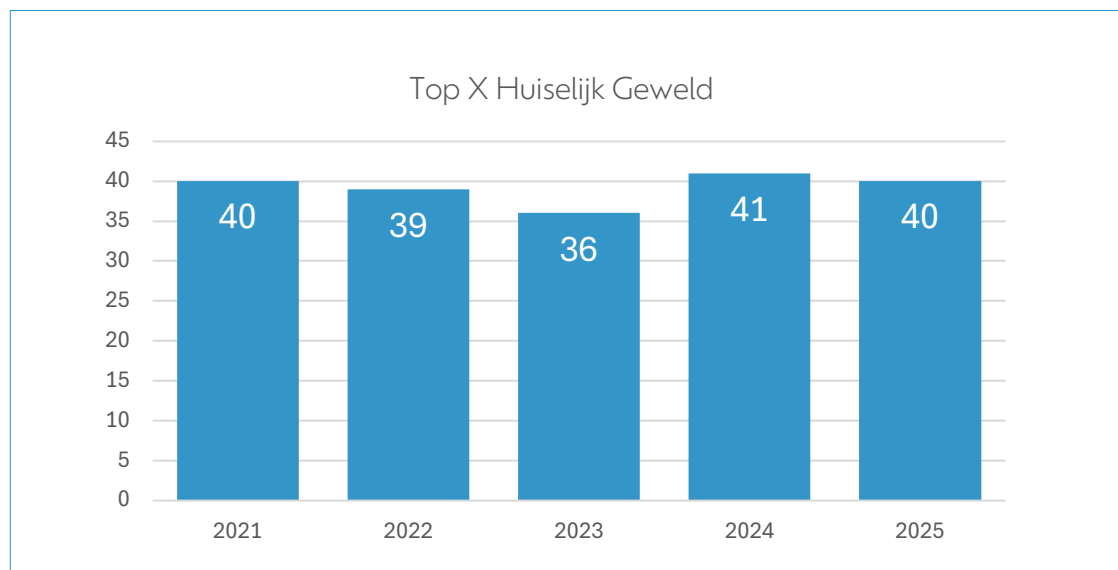
Veilig Thuis

Veilig Thuis is de partner die gespecialiseerd is in advies en ondersteuning in huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook hier laten de cijfers een stijging zien in de meldingen. In 2025 is het aantal getriageerde meldingen (meldingen waarvan de signalen nagelopen zijn) en het aantal onderzoeken iets afgenomen.⁴ 17% van de meldingen wordt een onderzoek bij Veilig Thuis. Het is onduidelijk of dit komt door organisatieontwikkelingen of door de inhoud van de meldingen.

Figuur 6: Verhoudingen tussen binnengekomen meldingen en onderzoeken binnen de cijfers van Veilig Thuis voor de gemeenten van De Waarden.

ZVH – TopX Huiselijk Geweld

Figuur 7: Aantal TopX cases voor Huiselijk Geweld bij het ZVH Rivierenland

De cijfers van het ZVH (Top X Huiselijk Geweld) laten zien dat, na een lichte daling in 2023, in 2024 en in 2025 het aantal complexe of hoog-risicozaken weer is toegenomen.

Conclusie cijferbeeld

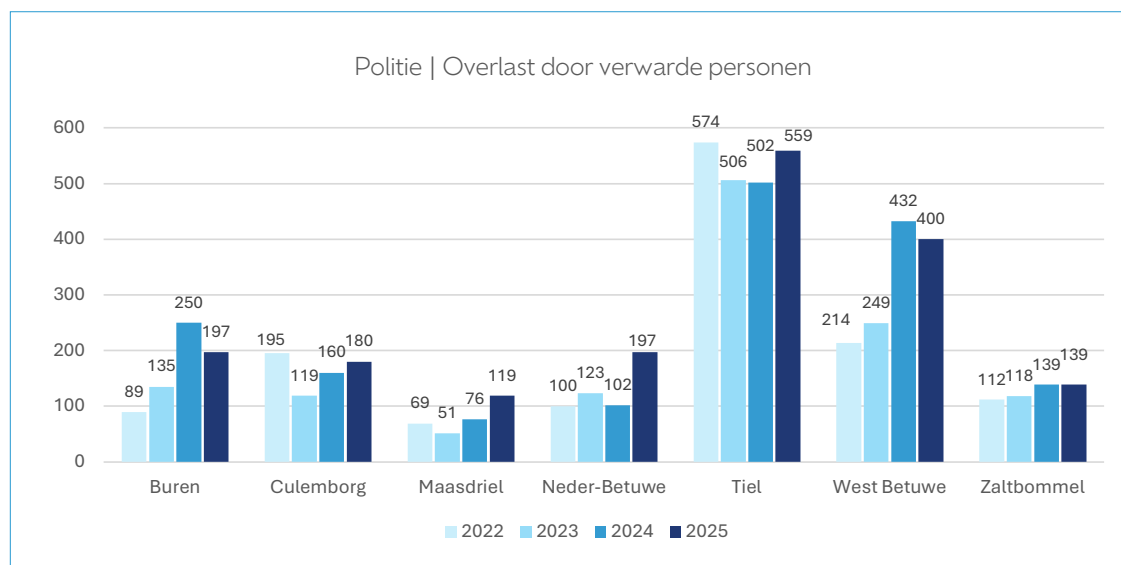
Samenvattend laten de cijfers zien dat:

- ✓ **het aantal meldingen van huiselijke twist in meerdere gemeenten stijgt.**
- ✓ **deze stijging niet één-op-één leidt tot meer tijdelijke huisverboden.**
- ✓ **het aantal complexe casussen (Top X) in 2024 weer licht is toegenomen.**

Dit wijst op een toenemende druk binnen het zorg- en veiligheidsdomein, waarbij het zwaartepunt ligt bij signalering, opvolging en samenwerking, en waarbij het tijdelijk huisverbod slechts in een beperkt aantal gevallen wordt ingezet.

Politieregistratie verwarde personen (E33)

Verwarde personen is een categorie mensen waar veel om te doen is. De juiste term is mensen met onbegrepen gedrag. De oorzaak van het gedrag kan heel verschillend zijn: van verslavingsproblematiek, cognitieve problemen als bijvoorbeeld dementie, psychiatrische problematiek tot dakloosheid of andere complexe problematieken. Op straat kunnen deze mensen overlast veroorzaken. De oorzaak van de overlast kent ook een veelheid aan complexiteit: wachttijden in de zorg, extramuralisering en het langer zelfstandig thuis wonen, schuldenproblematiek, etc. Een gezamenlijke aanpak en samenwerking tussen verschillende partijen is dan ook nodig. Vanuit Veiligheid worden de cijfers aan de achterkant gepresenteerd: de overlast cijfers van de politie en de cijfers van de opgelegde crisismaatregelen.

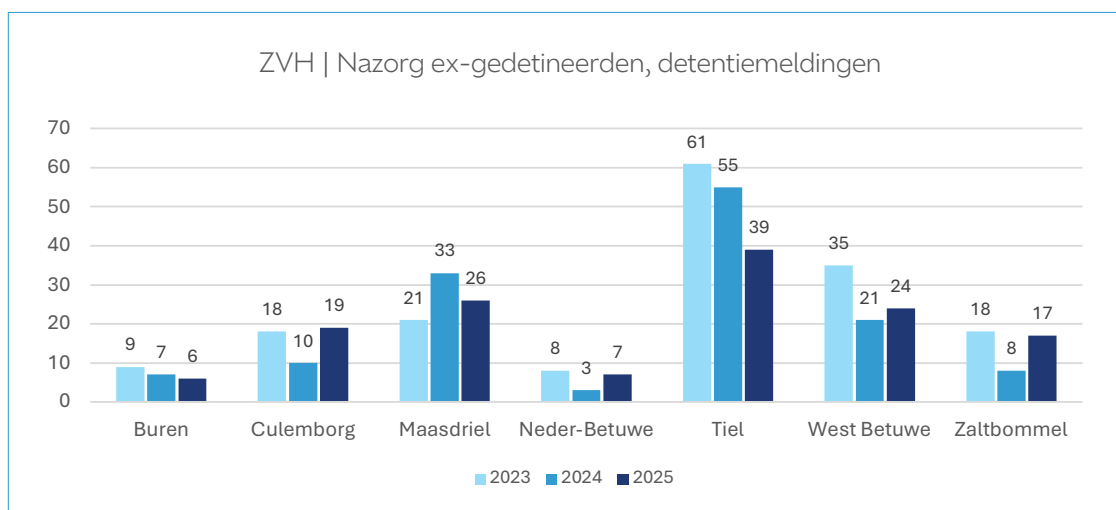
Figuur 8: Aantal meldingen bij Politie over overlast van verwarde personen.

De politiecijfers laten een wisselend beeld zien per gemeenten. Bij een aantal gemeenten zijn de cijfers stabiel en met name in gemeente Neder-Betuwe is een stijging te zien. Voor de politie betekent dit dat veel tijd besteed wordt aan dit onderwerp. Door de veelheid aan oorzaken en complexiteit van de casuïstiek ligt de oplossing ook niet altijd even voor de hand of binnen handbereik. Samen met de partners binnen het ZVH en lokaal wordt gekeken naar (structurele) oplossingen.

Nazorg ex-gedetineerden

Veel mensen vallen na detentie terug in de criminaliteit met overlast en (lokale) maatschappelijke schade als gevolg. Dit is soms het gevolg van het ontbreken van een stabiele basis om naar terug te keren. Komt een gedetineerde vrij na detentie, dan is het dus belangrijk dat de volgende basisvoorwaarden zijn geregeld: werk en inkomen; huisvesting; financiën en schulden; een geldig identiteitsbewijs; een zorgverzekering en zo mogelijk ook zorg.

Onder coördinatie van het ZVH wordt een integraal plan gemaakt om als ketenpartners samen op te trekken om de re-integratie zo goed mogelijk te organiseren, met perspectief en hulp op de vijf levensgebieden. Het ZVH heeft geen uitvoerende en indicerende taken, dit ligt bij de afzonderlijke gemeenten of bij de toezichthoudende partners.

Figuur 9: Aantal meldingen van inwoners die terugkeren uit detentie

Uit de tabel is geen eenduidige lijn af te lezen voor het aantal meldingen. In de gemeente Tiel is het aantal meldingen iets afgenomen, bij de andere gemeenten schommelt het meer. Uit analyse blijkt dat in deze categorie steeds vaker arbeidsmigranten gedetineerd zijn geweest.

Conclusies en opgave voor de toekomst

Als naar de gestelde ambities gekeken wordt, valt het volgende op:

- ✓ **gezamenlijk zijn er mooie stappen gezet in de verbinding tussen zorg en veiligheid;**
- ✓ **de complexiteit van de casuïstiek in combinatie met maatschappelijke ontwikkelingen zorgt er voor dat de uitdagingen waar gemeenten en ketenpartners samen voor staan onverminderd hoog blijven.**

De komende jaren blijft de samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid centraal op de agenda staan. Alleen in het brede perspectief kunnen individuen en de samenleving structureel het best geholpen worden. De individuele gemeenten hebben hier een taak in, maar de meerwaarde in de samenwerking zit hem vooral in het delen van kennis, expertise en netwerk om de complexiteit aan te kunnen. De slagkracht zit hem in de uitvoering. Afspraken moeten in de uitvoering werkbaar zijn en effect hebben.

Ook is de komende jaren blijvende aandacht nodig voor gegevensdeling, nieuwe wetgeving, jurisprudentie en thema's als maatschappelijke onrust en mensenhandel.

Thema: Drugs

Het tweede thema van het IVP is het thema drugs. In het IVP is destijds gekozen om het woord 'ondermijning' niet als containerbegrip te gebruiken, maar te kiezen voor een concreter onderdeel, namelijk de drugsaanpak. In de praktijk bleek dit niet te werken: de ondermijningsaanpak is meer dan alleen drugs. Ook thema's als witwassen, mensenhandel, de samenwerking op bestuurlijk(e) toezicht en handhaving, zorgfraude en zorgcriminaliteit en het weerbaar(der) maken van de organisaties en de samenleving zitten daar als taak in.

In het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 is de volgende ambitie geformuleerd:

In de aanpak van drugs (en ondermijning) is de ambitie tweeledig. Enerzijds is het van belang dat de samenleving en de overheid weerbaar gemaakt worden tegen ondermijnende criminaliteit. Anderzijds wordt ingezet op het bestrijden van criminele netwerken.

Ook bij dit thema geldt dat samenwerking het sleutelwoord is: gemeenten, politie, Openbaar Ministerie (OM), Regionaal Informatie- en Expertisecentrum Oost-Nederland (RIEC ON), Belastingdienst, Omgevingsdienst Rivierenland (ODR), Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) en andere partners werken samen, ieder vanuit zijn eigen bevoegdheden om ondermijning/ondermijnende activiteiten tegen te gaan. Deze samenwerking is binnen het district Gelderland-Zuid vormgegeven via Weerbaar Gelderland-Zuid.

In dit overzicht zullen de belangrijkste ontwikkelingen in beleid en de samenwerking benoemd worden op het gebied van drugs, maar ook op de overige onderdelen. Ook wordt een cijfermatig beeld geschetst van (bestuurlijke) interventies en meldingen/signalen.

Trends en Ontwikkelingen

De afgelopen jaren is in Nederland veel te doen geweest om het thema ondermijning. Zo worden er nog steeds drugslabs in onder andere het buitengebied aangetroffen en werden er hennepkwekerijen in woningen en bedrijfspanden aangetroffen. Daarnaast zien we nog steeds regelmatig dealgedrag in en rondom de woonwijken in alle gemeenten. Deze zaken hebben daarom ook in de afgelopen jaren onverlet de aandacht gekregen om zowel strafrechtelijke als bestuursrechtelijke interventies te plegen.

Van hennepkwekerij naar doorvoer

Een van de belangrijkste (landelijke) trends die terug te zien is in de cijfers van de politie is de gedeeltelijke ondergang van de Nederlandse hennepkwekerijen vanaf 2023. De politie ontmantelt de laatste jaren aanzienlijk minder hennepkwekerijen dan voorheen. Dit neemt echter de rol van Nederland niet weg in het internationale toneel – we blijken een zeer geschikt doorvoerland. We zien een duidelijke verschuiving waarbij producten vaker afkomstig zijn uit landen waar de teelt inmiddels is gelegaliseerd. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de markt deels verschuift van binnenlandse kweek naar internationale handelstrajecten. In De Waarden zien we deze trend ook terug, al is het in mindere mate.

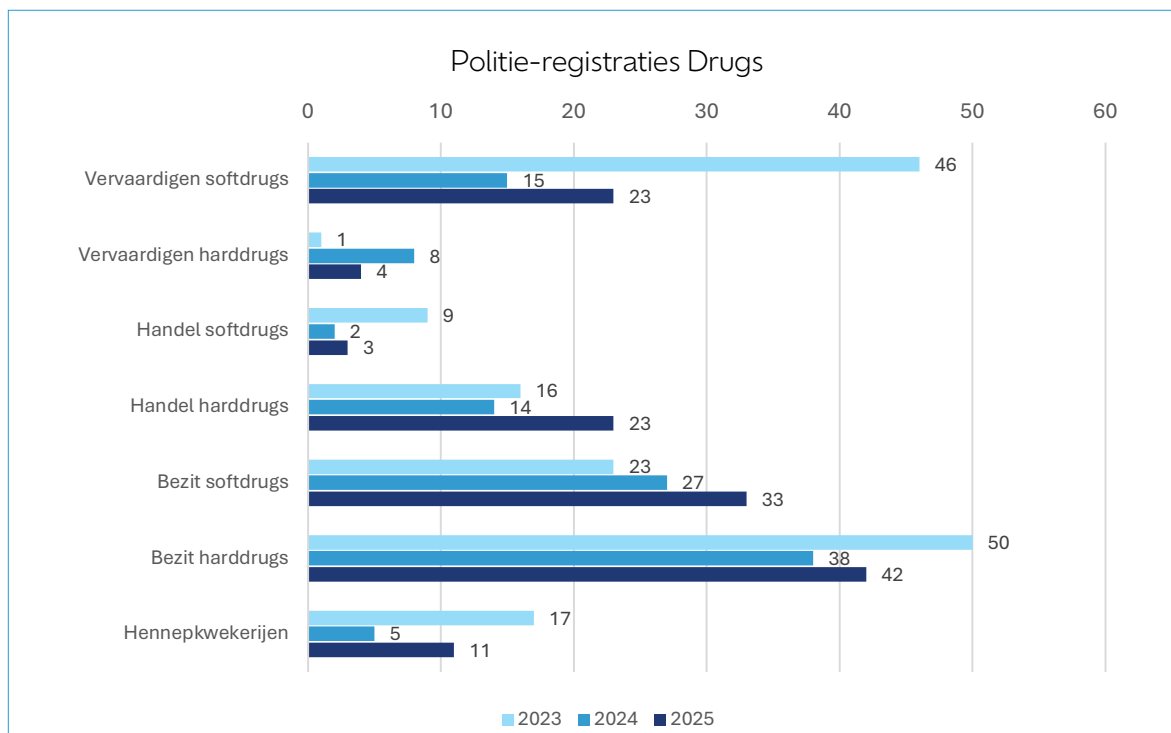
Designer drugs

Een andere ontwikkeling is dat sinds juli 2025 het landelijk verbod is ingesteld op zogenoemde designer drugs. Hiermee zijn hele groepen Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS) verboden, die voorheen door hun samenstelling niet onder de reikwijdte van de Opiumwet vielen. De designer drugs werden voor deze wetwijziging veelal verkocht op het internet of in smartshops en droegen dan vaak de naam ‘research chemicals’.

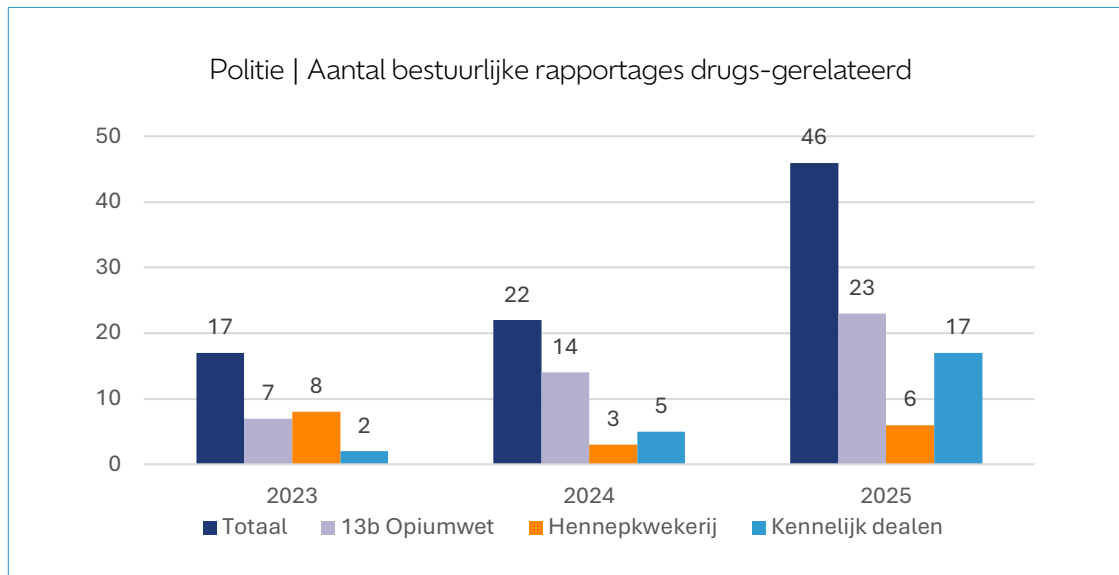
Bestuurlijke rapportages van politie naar gemeenten

Als de politie constateert dat onder andere soft- of harddrugs geproduceerd of verhandeld worden, verstrekt de politie een bestuurlijke rapportage met concrete informatie waarop de burgemeester van de desbetreffende gemeente een besluit of maatregel kan treffen. In het geval van hennepkwekerijen wordt deze informatie ook met andere partners gedeeld, zodat zij ook maatregelen kunnen nemen (zogenoemde hennepberichten). Dit gaat over zowel drugszaken, als ook over openbare orde zaken. In bijgevoegde grafieken is te zien:

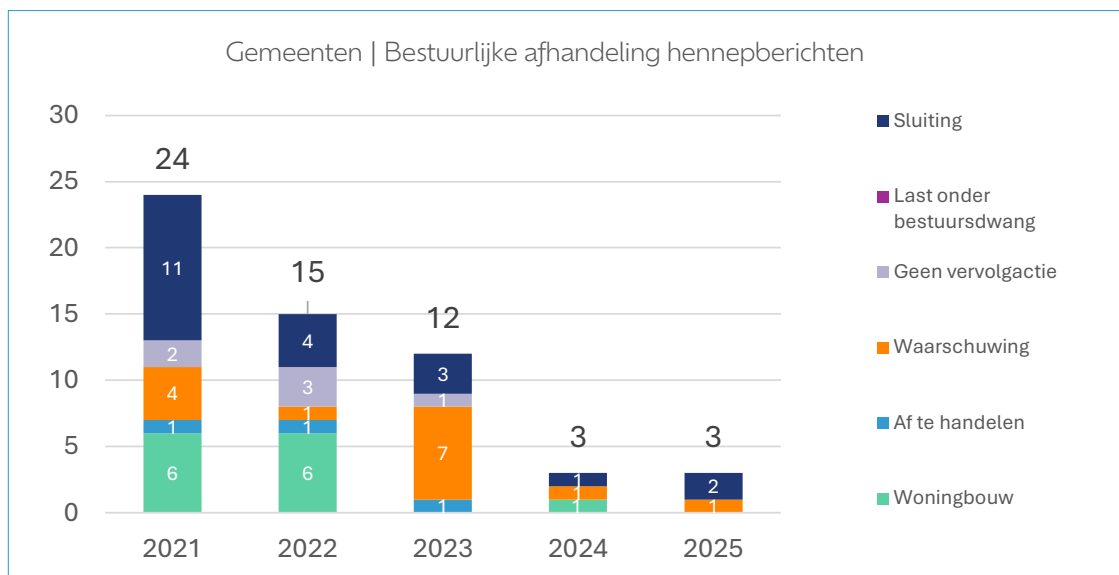
- ✓ dat er vaker harddrugs wordt aangetroffen bij personen dan een strafbare hoeveelheid soft-drugs. (figuur 10).
- ✓ dat meer dan de helft van de bestuurlijke rapportages drugs gerelateerd zijn (figuur 10).
- ✓ dat er een flinke toename is geweest in het aantal bestuurlijke rapportages. (figuur 11).
- ✓ dat met de ontwikkeling van de Beleidsregels ‘drugshandel op straat’ en het werkproces in 2024, de gemeenten hier veelvuldig gebruik van zijn gaan maken (figuur 11, kennelijk dealen).
- ✓ dat er een flinke afname is te zien in het aantal hennepberichten (figuur 12, 24 in 2021 tegen 3 in 2025).
- ✓ dat er een verschuiving is van het gebruik van de bevoegdheid om een woning te sluiten naar het gebruik van de Last onder Dwangsom (LOD). Ook wordt de LOD vooral ingezet bij handel en bezit. Vanaf 2025 is daar ook meer op ingezet, en is ook meer handel op straat aangetroffen.

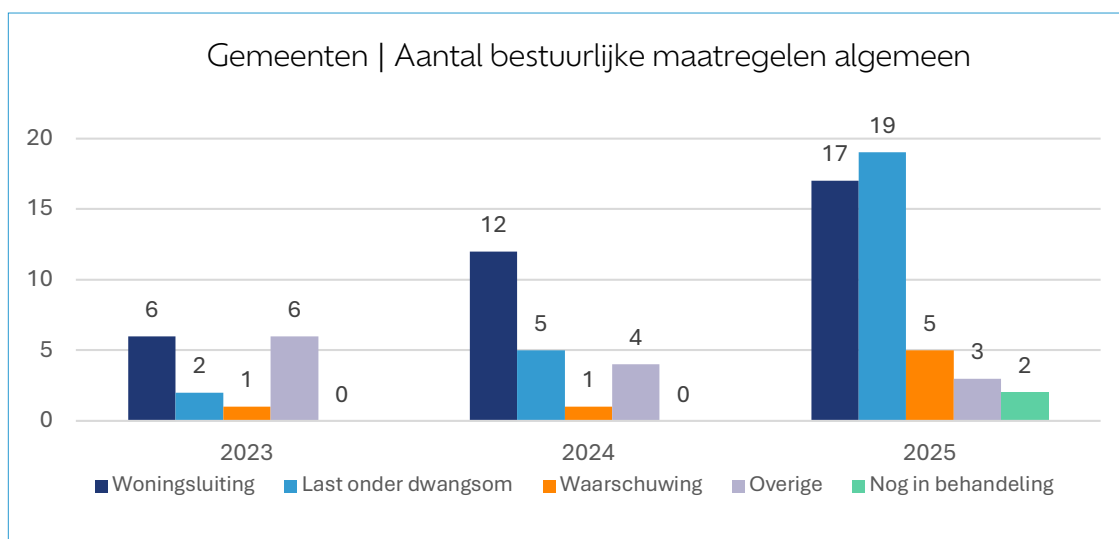
Figuur 10: in deze politieregistraties is de verdeling tussen hard en softdrugs te zien.

Figuur 11: het aantal bestuurlijke rapportages dat drugs gerelateerd is.

Figuur 12: Het verloop van het aantal hennepberichten sinds 2021

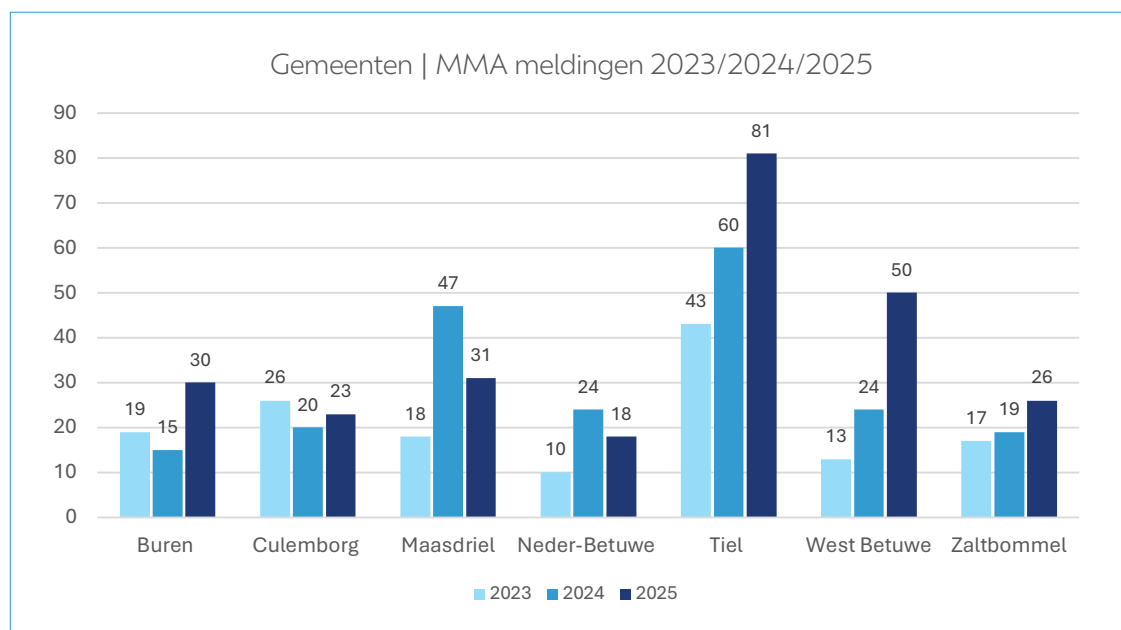
Figuur 13: een overzicht van het soort maatregelen dat de gemeenten treft.

MMA meldingen

In het IVP 2023-2026 is opgenomen dat we speciale aandacht willen hebben voor het vergroten van bewustwording en meldingsbereidheid en het informeren over de gevolgen van deelname aan criminele netwerken. In de figuur hieronder is de trend opgenomen van het aantal meldingen dat bij de gemeenten is binnengekomen vanuit Meld Misdaad Anoniem (MMA).

De stichting MMA selecteert welke meldingen relevant zijn voor welke partner. De politie ontvangt hierin de meeste meldingen, maar er zijn ook meldingen die zowel naar gemeenten als naar de politie worden gestuurd. Net zoals bij gemeenten zijn de meeste MMA-meldingen die bij de politie binnenkomen drugsgerelateerd. Wanneer mogelijk worden deze meldingen besproken (vanaf 2025 onder andere in het Interventie-overleg) en gekeken vanuit welke partner de meest geschikte interventie kan worden uitgevoerd. Soms betekent het dat een melding leidt tot een opsporingsonderzoek bij de politie of tot een controle vanuit de gemeente.

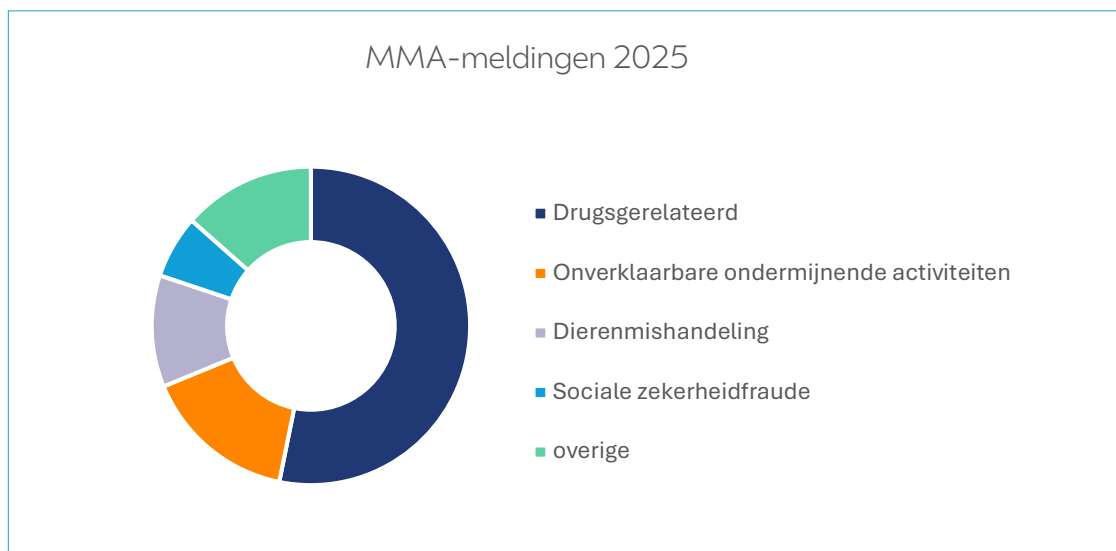
In februari 2026 werd door de politie bekendgemaakt dat er in 2025 landelijk een recordaantal meldingen binnenkwamen via het platform Meld Misdaad Anoniem. Dit betreft een stijging van maar liefst 32% ten opzichte van het jaar daarvoor.

Figuur 14: Aantal MMA meldingen gedaan bij de gemeenten

- ✓ Ten opzichte van 2023 is voor alle gemeenten een toename te zien in het aantal MMA meldingen. Behalve in Culemborg
- ✓ In 2023 waren er in totaal 146 meldingen, waarvan 81 drugs gerelateerd. Dit is een percentage van 55%. In 2024 waren er in totaal 209 meldingen, daarvan waren er 126 drugs gerelateerd. Dit is een percentage van 60%. Het grootste gedeelte is dus drugsgerelateerd.
- ✓ In 2025 waren er 259 meldingen binnen gekomen. Dit is een stijging van 77%.

De afgelopen jaren is flink geïnvesteerd op de meldingsbereidheid. Zo hebben er meerdere campagnes vanuit Meld Misdaad Anoniem gedraaid en is de social media campagne 'Samen voor een veilige buurt', gericht op drugslabs en drugsafval dumpingen, meerdere keren ingezet.

Figuur 15: In de cirkeldiagram is een globale verdeling van de thema's te zien bij de meldingen van de gemeenten.

Van IGP naar IDW

Voor een succesvolle aanpak van ondermijnende criminaliteit is samenwerking tussen gemeenten en andere partners cruciaal. Samen hebben wij een combinatie van bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, privaatrechtelijke en fiscale instrumenten die we kunnen inzetten tegen ondermijnende criminaliteit. De bestuurlijke aanpak betekent het organiseren van slagkracht, zoals de uitvoering van bestuurlijke controles en het daadkrachtig bestuurlijk handhaven bij overtredingen en criminele activiteiten. Een goede gezamenlijke informatiepositie om interventies gericht en in samenhang in te zetten is hierbij een vereiste.

De Gezagsdriehoek De Waarden (GDW) sprak in juni 2024 de ambitie uit om steviger in te zetten op (de aansturing van) bestuurlijke interventies en de samenwerking hierin een impuls te geven. Het voormalige Intergemeentelijk projectteam (IGP), dat werkzaam was voor alle zeven gemeenten, is daartoe geëvalueerd en doorontwikkeld naar het Interventieteam De Waarden (IDW).

IDW

Het IDW is een samenwerking waarin gemeenten en partners samenwerken in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Het IDW kan preventief op basis van signalen, naar aanleiding van een casus, of themagericht controles uitvoeren. Hierbij maakt het IDW optimaal gebruik van de mogelijkheden om toe te zien en waar nodig te handhaven op de norm, zoals deze is vastgesteld in wet- en regelgeving. Actief communiceren over deze norm en de aanpak van het IDW is hier onderdeel van. Het IDW kan hierdoor daadkrachtig en proactief optreden tegen ondermijnende criminaliteit.

Om het IDW goed te laten functioneren hebben de zeven gemeenten gezamenlijk de functie van een coördinator IDW vastgelegd. De gemeenten hebben de regie binnen hun eigen gebied, waardoor we aandacht houden voor de *couleur locale* van de eigen gemeente. De coördinator IDW adviseert over toezicht- en handavingsstrategieën, het in samenspraak met de gemeenten organiseren van

interventies en het onderhouden van netwerken met diverse partners. Daarnaast kan de coördinator trends en ontwikkelingen die gemeentegrenzen overstijgen herkennen en hierop acteren.

Met deze doorontwikkeling en organisatie van een stevig interventieteam pakken we met nog meer focus en slagkracht ondermijnende criminaliteit in De Waarden aan.

Subsidie proeflokalen

Ter ondersteuning van het IDW is door de zeven gemeenten een subsidie aangevraagd uit het project 'Proeflokalen OOV op Orde' van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Deze subsidie is goedgekeurd en liep van november 2024 tot januari 2026. Met behulp van deze ondersteuning is voor de zeven gemeenten een dashboard ontwikkeld om beter informatie gestuurd te kunnen werken. Denk aan het genereren van open bronnen informatie (Kamer van Koophandel), openbare politie informatie en het kunnen invoeren van de uitkomsten van eigen controles. Het doel is om sneller binnen het gebied inzicht en overzicht te krijgen. Voor het gebruik van dit soort informatie wordt altijd eerst een analyse gemaakt.

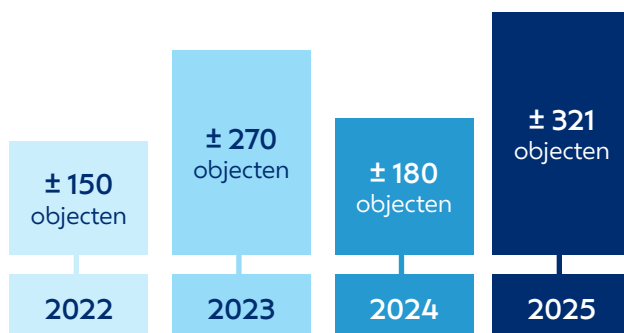
Inmiddels is dit dashboard uitgerold in vier van de zeven gemeenten. Gemeenten kunnen alleen in hun eigen dashboard en slechts een beperkt aantal medewerkers hebben toegang tot het dashboard. De komende tijd wordt verder ervaren hoe dit werkt in de lokale aanpak van ondermijning.

Integrale controles door gemeenten IDW/IGP

Het IDW voert bestuurlijke controles uit met/voor de gemeenten. In dit overzicht is te zien hoeveel objecten jaarlijks ongeveer gecontroleerd worden.

Thema's van de controles zijn, onder andere: bedrijventerreinen, bedrijfsverzamelgebouwen, garageboxen, horeca, huisvesting arbeidsmigranten, beautybranches en vakantieparken. Wat bijvoorbeeld aangetroffen wordt bij controles zijn: illegale bewoning en arbeidsuitbuiting, namaakproducten, overtredingen van de exploitatievergunningen, verboden goederen ((smaakstoffen voor) vapes, illegale tabak, hennepresten).

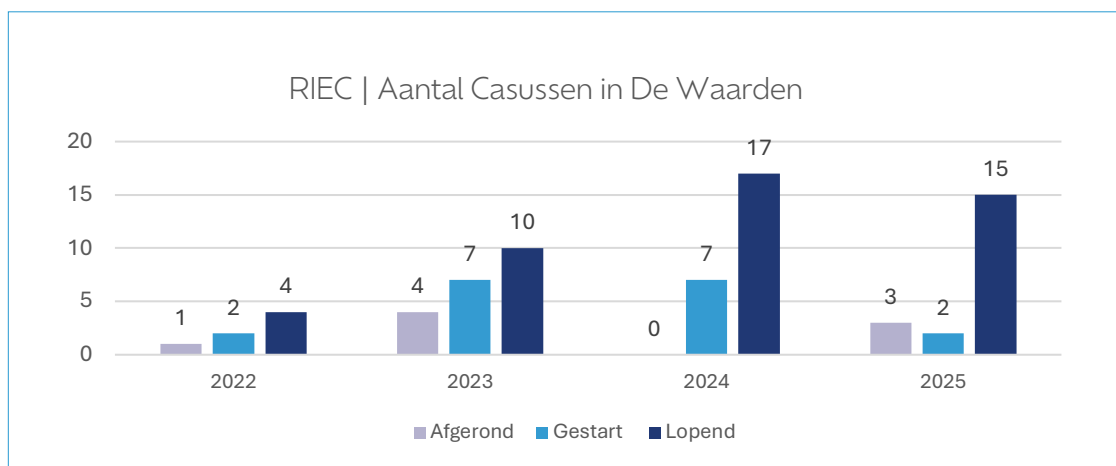
In 2024 is het IGP afgerond en hebben tot november van dat jaar controles plaatsgevonden. Ook hebben controles buiten het IGP plaatsgevonden. Het IDW is in april 2025 gestart. Dit is in het aantal gecontroleerde objecten te zien. Ook kan het per controle verschillen hoeveel objecten gecontroleerd worden.

RIEC-Casuïstiek

Wanneer een ondermijningsvraagstuk integrale samenwerking vraagt, wordt deze opgewerkt tot een zogenaamd RIEC-signaal. In het geval van RIEC-casuïstiek wordt nauw samengewerkt tussen gemeenten, politie, OM, belastingdienst, FIOD (Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst) en andere partners van het RIEC Oost-Nederland. Samen treedt men zo veel mogelijk op als één overheid. Deze casussen zijn niet allemaal drugsgerelateerd, maar gaan ook veel over witwassen of bijvoorbeeld zorgcriminaliteit.

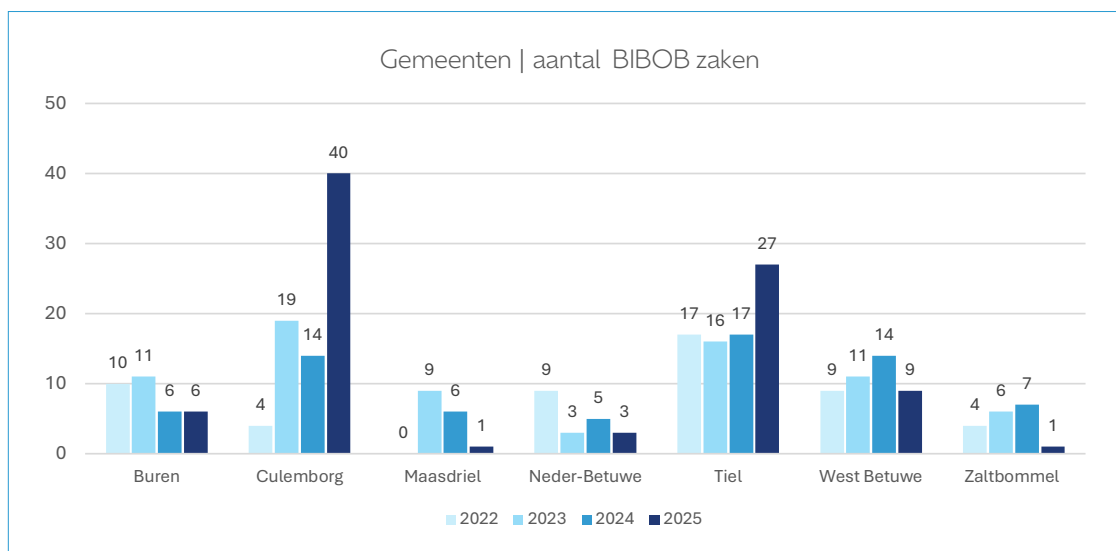
In onderstaande tabel is te zien hoeveel integrale casussen zijn gestart, afgerond of nog lopen binnen de gemeenten van De Waarden. Hierin valt onder andere af te lezen dat het aantal casussen de afgelopen jaren flink is toegenomen. Het samen oppakken van een casus blijft aandacht vragen.

Figuur 16: Aantal RIEC-Casussen De Waarden

Bibob instrumentarium

De inzet van de wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) is een preventief middel om de overheid weerbaar te maken tegen het faciliteren van criminele invloeden. Een aantal keer is naar het Landelijk Bureau Bibob gegaan voor advies rondom een onderzoek. Dit heeft een enkele keer geleid tot het niet verlenen van een vergunning, tot aanvullende voorschriften of terugtrekking van de aanvraag.

Figuur 17: Aantal Bibob-zaken gemeenten

In de cijfers zijn de resultaten van deelname aan het project Feniks van de provincie Gelderland (zie pagina Projecten blz 31), met name in de gemeenten Culemborg en Tiel, goed te zien. Het gebruik van het Wet Bibob instrumentarium is verder redelijk stabiel in de cijfers.

We hebben gezien dat personele wisselingen effect hebben gehad op het aantal Bibob onderzoeken.

Weerbaar Gelderland-Zuid

Sinds 2023 krijgt het district Gelderland-Zuid jaarlijks versterkingsgelden voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Deze versterkingsgelden worden door het Ministerie van Justitie en Veiligheid, via het RIEC ON, aan de veertien gemeenten tot onze beschikking gesteld. Binnen het programma wordt samengewerkt tussen de veertien gemeenten in Gelderland-Zuid, politie, Openbaar Ministerie, RIEC, Belastingdienst en Provincie Gelderland.

Het doel van deze gelden is het versterken van de ondermijningsaanpak, met name bij kleine en middelgrote gemeenten en om gezamenlijk op te trekken tegen invloeden van ondermijnende criminaliteit. De programmatische aanpak bestaat uit beleidsmatige en operationele ondersteuning voor de veertien gemeenten, door:

- ✓ **hulp bij het creëren van bewustwording en meldingsbereidheid**
- ✓ **het versterken van de basisvaardigheden om de ondermijningsaanpak vorm te geven**
- ✓ **de basis lokaal op orde te krijgen,**
- ✓ **of uit juridische, communicatieve, toezichhoudende of analytische ondersteuning bij (complexe) bestuurlijke vraagstukken.**

Het programma Weerbaar Gelderland-Zuid richt zich op twee onderwerpen: Weerbare Samenleving en Weerbare Overheid.

Binnen Weerbare Samenleving zijn de volgende drie onderwerpen geprioriteerd: drugscriminaliteit, mensenhandel en zorgcriminaliteit. Binnen Weerbare Overheid krijgen de gemeenten ondersteuning om juist de gemeentelijke organisaties bewust te maken van hun rol en positie in de aanpak ondermijning, en zich te kunnen weren tegen criminele invloeden.

Samenwerking en ondersteuning

Door gezamenlijk beleidsregels op te stellen is er meer eenduidigheid en minder willekeur voor de inwoners, veroorzaken we geen waterbedeffect in onze regio en gaan we efficiënter om met de beschikbare juridische capaciteit. In 2024 en 2025 zijn een aantal modelbeleidsregels opgesteld, oa. voor:

- ✓ **art. 13b Opiumwet**
- ✓ **Wet Bibob**
- ✓ **Drugshandel op Straat**
- ✓ **Levensgedrag**

Daarnaast is het Model Werkproces informatie gestuurd werken bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit vormgegeven, als ook model-brieven, -werkprocessen en -draaiboeken voor integrale controles.

Bewustwording en training

Vanuit het programma wordt ook ondersteuning geboden bij het weerbaar maken van de eigen organisatie. Dit gebeurt onder andere door het aanbieden van bewustwordingssessies, trainingen en opleidingen op lokaal, bovenlokaal en districtelijk niveau.

De zeven gemeenten in De Waarden hebben:

- ✓ 18 x gebruik gemaakt van een bewustwordingssessie ondermijning algemeen, mensenhandel of zorgfraude.
- ✓ 12 x gebruik gemaakt van andere middelen, bijvoorbeeld van de drugslokbus en de ondermijningscontainer.
- ✓ 4x een training georganiseerd in 2024 en 2025 vanuit het programma over informatie gestuurd werken.
- ✓ 2x gebruik gemaakt van de open bronnen analyses van B5 Analyse en advies.

Ook zijn er meerdere filmpjes gemaakt, zijn er trainingen gegeven voor de boa's, toezichthouders en wijkagenten over drugscriminaliteit, mensenhandel, onvergund sekswerk, horeca, kansspelen en integrale controles.

Projecten

In 2023/2024/2025 liepen een aantal ondersteuningsprojecten voor gemeenten.

Samen voor een Veilige Buurt

In 2024 en 2025 heeft het social advertising project ‘Samen voor een veilige buurt’ gedraaid. In samenwerking met Weerbaar Gelderland-zuid, het RIEC, de Provincie Gelderland en Social Media Men hebben drie flights gedraaid, om inwoners en ondernemers in Gelderland-Zuid te informeren over het onderwerp synthetische drugs, drugsafvaldumpingen en de gevaren ervan. Ook zijn inwoners en ondernemers gemotiveerd om actief signalen te melden. Synthetische drugslabs of drugsafvaldumpingen zijn een groot gevaar voor wijken, inwoners, ondernemers en milieu. In Gelderland-Zuid zijn in de eerste ronde (flight) van de campagne 501.104 personen bereikt. Ook is er een positief effect gemeten over de kennis over het melden, weerstand en emoties bij melden en de intentie om te melden.

Project Feniks

Project Feniks is een initiatief van de provincie Gelderland om de gemeenten op het gebied van Wet Bibob beleidsmatig te ondersteunen. Het doel is om de lokale expertise te versterken en ook tijdelijk uit te breiden. In 2025 hebben vijf gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe en Tiel in De Waarden gebruik gemaakt van dit project. In 2026 is de gemeente West Betuwe gestart en Zaltbommel start in 2026/2027.

Project Theseus

Project Theseus is een project, gefinancierd vanuit de provincie Gelderland, waarbij een team bij de gemeente werd ingevlogen om zogenaamde blinde vlekken op bedrijventerreinen in kaart te brengen. Bij deze grote integrale controles, die over heel Gelderland zijn uitgevoerd, werd informatie gestuurd gewerkt, met veel verschillende partners, maar was er ook aandacht voor de preventieve kant: voorlichting en in gesprek met ondernemers. In de gemeenten Tiel en Culemborg zijn bedrijventerreinen gecontroleerd.

Veilig Buitengebied

In 2021 is het project Veilig Buitengebied in Gelderland-Zuid gestart. Tot en met 2024 is het project aangejaagd door een voor Gelderland-Zuid aangestelde coördinator. Dit project had in de eerste fase als doel om een publiek privaat netwerk op te richten op het thema schoon, heel en veilig in het enorme buitengebied dat De Waarden heeft. Alle gemeenten zijn in deze periode gecertificeerd en maken nu, ieder op hun eigen wijze, nog steeds gebruik van dit netwerk. Dit in samenwerking met het Platform Veilig Ondernemen (PVO).

Aanpak Zorgfraude

De veertien gemeenten in het district Gelderland-Zuid en gemeente Mook en Middelaar hebben de aanpak van zorgfraude geprioriteerd, als onderdeel van de bredere aanpak van ondermijnende criminaliteit. Om de aanpak van zorgfraude verder vorm te geven, is afgelopen twee jaar een inventarisatie uitgevoerd (en een advies opgesteld) naar de stand van zaken in de aanpak van zorgfraude. Na positieve besluitvorming door de vijftien deelnemende gemeenten is de implementatie van de maatregelen begonnen. Tot april 2026 werden verschillende maatregelen uitgevoerd om de verschillende gemeenten en inkoopregio's weerbaar te maken en op te leiden om zorgfraude te herkennen en vanuit beleid aan te kunnen pakken. Het project is nu afgerond, maar de implementatie van de aanbevelingen worden nog opgevolgd.

Vanuit de aanpak (bekeken vanuit veiligheidsperspectief) nemen de signalen rondom zorgcriminaliteit toe. Dan gaat het niet alleen meer over de kwaliteit van de geleverde zorg, maar ook over het gebruik van zorggeld bij criminele netwerken. Denk aan diploma fraude, witwassen of criminele dagbesteding. Hier hebben we nog te weinig zicht op en zijn nog flinke stappen in nodig.

Daarnaast wordt steeds vaker geconstateerd dat drugscriminelen zich ook bezighouden met zorgcriminaliteit. Er zijn voorbeelden van drugscriminelen die zich verplaatsen naar de zorgfraude, de pakkans is kleiner en er gaan miljarden in om. De patiënten betalen hiervoor de prijs. De aanpak en opsporing van deze fraudevormen blijkt gefragmenteerd en lijkt te zorgen voor een uitdaging bij de (landelijke) overheid.

Gelders Akkoord

In 2025 stelden de gemeenten in de districten Gelderland-Midden, Gelderland- Zuid en Noord- en Oost-Gelderland samen met de Provincie Gelderland, het RIEC Oost-Nederland, de Belastingdienst, Politie en het Openbaar Ministerie het Gelders Akkoord op. Het Gelders Akkoord is in alle zeven gemeenten van De Waarden vastgesteld.

Het Gelders Akkoord vormt een gezamenlijk basisniveau om weerbaar te zijn tegen ondermijning. Voor een weerbare overheid is een brede en duurzame beweging nodig, waaraan de gehele gemeentelijke en provinciale organisatie werkt. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met partners zoals de Belastingdienst, de politie, het Openbaar Ministerie en het RIEC Oost-Nederland. Het Gelders Akkoord ziet op de pijlers: Bewustwording & Organisatieontwikkeling, Informatiepositie, Beleid, Toezicht en Handhaving, Integere en Veilige Werkomgeving en Communicatie.

De komende jaren zal in het teken staan van de uitwerking van de rode draden uit dit akkoord.

Conclusies en opgaven voor de toekomst

Wanneer naar de gestelde ambitie gekeken wordt, kunnen de volgende conclusies gesteld worden:

- ✓ Er zijn grote stappen gezet in de bestuurlijke aanpak: beleidsregels en Algemeen Plaatselijke Verordeningen (APV's) zijn voor de aanpak bijna overal gelijk getrokken.
- ✓ Met de gezamenlijke aanpak en doorontwikkeling van het interventieteam worden hele mooie stappen gezet, waar we trots op zijn.
- ✓ En er is veel aandacht geweest voor bewustwording en trainingen van medewerkers, bestuur, inwoners en ondernemers.

Als naar de opgaven van de toekomst gekeken wordt, dan zijn de ambities in verdere verdieping, bestendiging en versteviging te vinden. Als één overheid werken aan een stevige basis.

Thema: Jeugd

In het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 is de volgende ambitie geformuleerd voor het thema jeugd.

Een positief jeugdbeleid binnen De Waarden ontwikkelen dat gericht is op het voorkomen van jonge aanwas (waarbij kwetsbare jongeren afglijden naar de criminaliteit) en jongeren begeleidt in het proces van volwassen worden. Een balans tussen begeleiding, (vroeg)hulp en strafrechtelijke optreden, met het oog op recidive voorkomen, is van belang.

Het thema jeugd is regionaal minder goed uitgewerkt, maar komt steeds meer naar de voorgrond. Jongeren zijn op hun weg naar het volwassen worden, makkelijk beïnvloedbaar. Onder (groeps)druk komen zij voor keuzes te staan en sommigen van hen maken op dat moment de verkeerde keuzes. Denk hierbij aan middelengebruik en/of het afglijden richting de criminaliteit. In de gezamenlijke raadsavond in september 2024 is hier ook uitgebreid bij stilgestaan. De aanpak jeugd richt zich in grote mate op de preventieve kant. De samenwerking met andere organisaties (bijvoorbeeld jongerenwerk) en afdelingen is in ontwikkeling.

Het thema jeugd is in enkele gemeenten verder uitgewerkt dan in andere gemeenten. In de gemeente Tiel is er het programma Aanstormend Talent, waarvoor externe financiering is gekregen. Ook in de gemeente Culemborg is een lokale stevige jeugdaanpak opgestart. De overige gemeenten zetten ieder op hun eigen wijze in op de lokale jeugdproblematiek: onder andere via het vaststellen van concrete plannen van aanpak gericht op de aanpak van jeugdoverlast en/of de aanpak van (criminele) jeugdgroepen. Alle gemeenten hebben samenwerking met scholen om de veiligheid in en om scholen te kunnen bespreken.

Jeugd is een thema dat ook niet alleen een veiligheidsonderwerp is. Net als bij zorg en veiligheid, ligt een belangrijke taak in het domein jeugd. Alleen uitschieters, dus waar complexiteit, criminaliteit, onveiligheid of openbare orde geraakt wordt, komen ook bij team veiligheid terecht.

In dit beeld worden een aantal cijfers geduid die gaan over die uitschieters.

Trends en ontwikkelingen

Om een beeld te krijgen van de jongeren en de keuzes waar zij voor komen te staan is onder andere de gezondheidsmonitor gebruikt van de GGD. De GGD doet onderzoek naar de gezondheid en leefstijl onder de jongeren van Gelderland-Zuid. De gezondheidsmonitor onderzoekt middelbare scholieren (klas 2 t/m 4) en heeft een bredere scope die verder gaat dan alleen veiligheid.⁵ Denk aan mentale gezondheid, mediawijsheid, weerbaarheid en sociale omgeving.

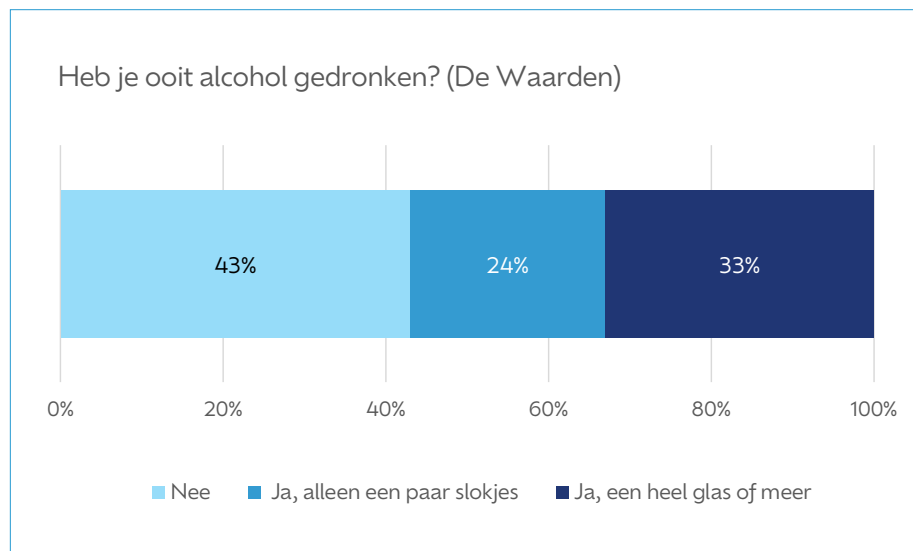
⁵ [Dashboard - Leefstijl - Gelderland-Zuid](#)

Voor het veiligheidsbeeld voor de zeven gemeenten is een aantal onderdelen met betrekking tot jeugd relevant. Vanuit deze monitor zijn dit het alcohol en drugsgebruik. Verder wordt het beeld breder gegeven aan de hand van de overlast die ervaren wordt vanuit jongeren, het aantal Halt-verwijzingen en de TopX-jeugd (van het ZVH).

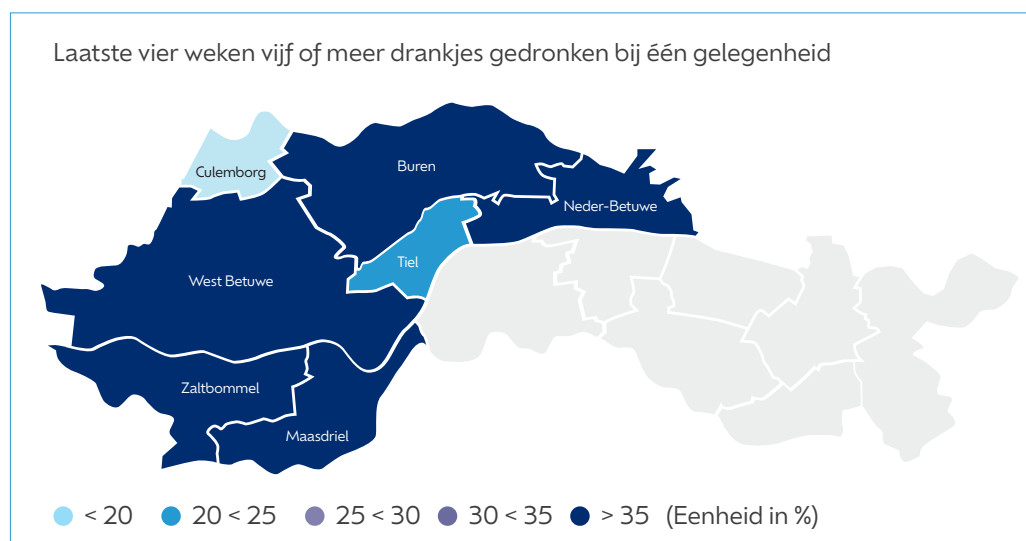
Drugs en alcoholgebruik

Uit onderstaande afbeelding blijkt dat 43% van de jongeren nog nooit alcohol gedronken heeft.

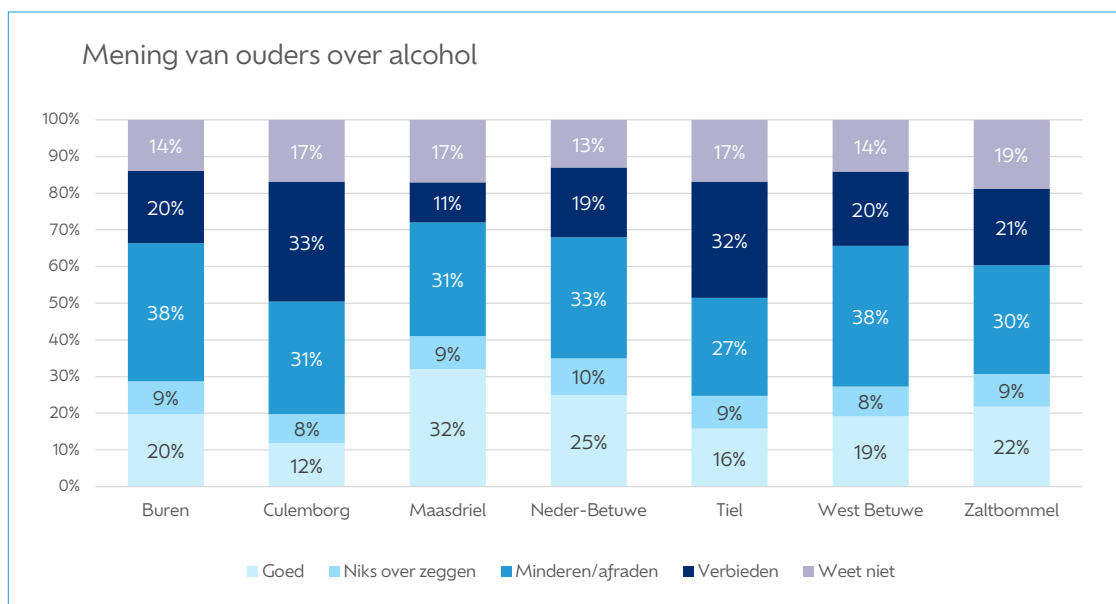
Wanneer dit per gemeente uitgesplitst wordt blijkt dat vooral in de plattelandsgemeenten het alcoholgebruik hoger ligt. Waar 43% van de jongeren in Maasdriel zegt regelmatig een heel glas of meer te drinken, en 32% de afgelopen vier weken aan *binge* drinken (5 glazen of meer) deed, is dit in de gemeente Culemborg 19% (regelmatig een glas of meer), tegenover 11% die zegt de afgelopen vier weken vijf glazen of meer te hebben gedronken. Ook de gemeenten West Betuwe, Zaltbommel en Buren vallen hier negatief gezien in op.

Figuur 18: Heb je ooit alcohol gedronken? Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd | 2023

Figuur 19: Onderscheid tussen de gemeenten op de vraag of de laatste vier weken vijf of meer drankjes gedronken zijn bij één gelegenheid. Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd | 2023

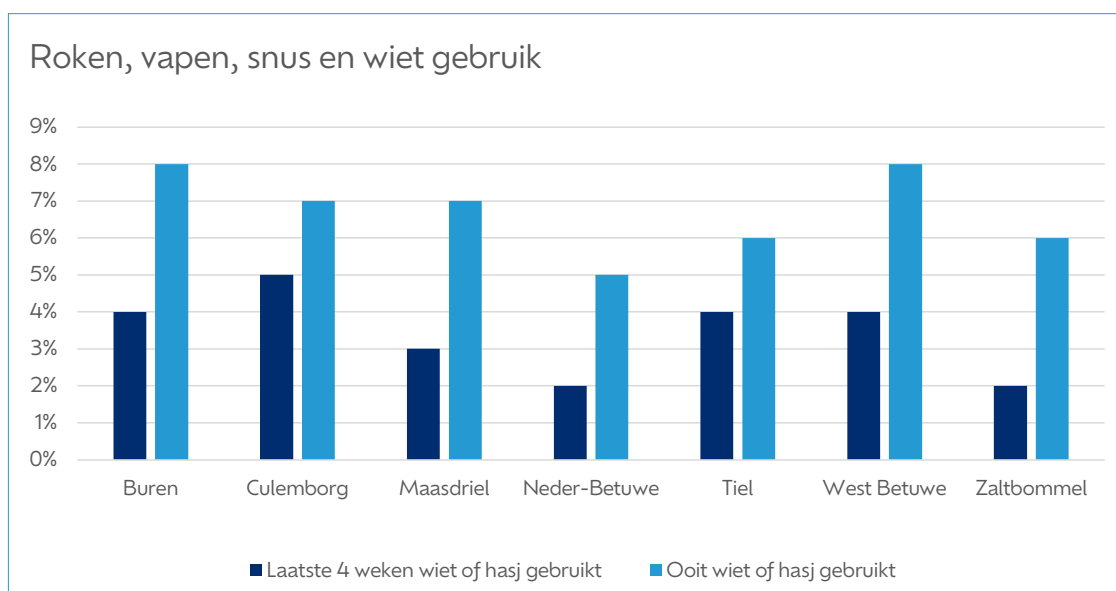

Figuur 20: wat vinden ouders van alcohol voor de jeugd?

De mening van ouders blijkt ook van belang. Hierboven is te zien, dat in De Waarden 19% van de ouders alcoholgebruik onder jongeren goedkeurt. Hierbij is min of meer dezelfde tendens te zien: bij een hogere mate van goedkeuring vanuit de ouders, drinken er relatief meer jongeren ook meer alcohol.

Drugsgebruik

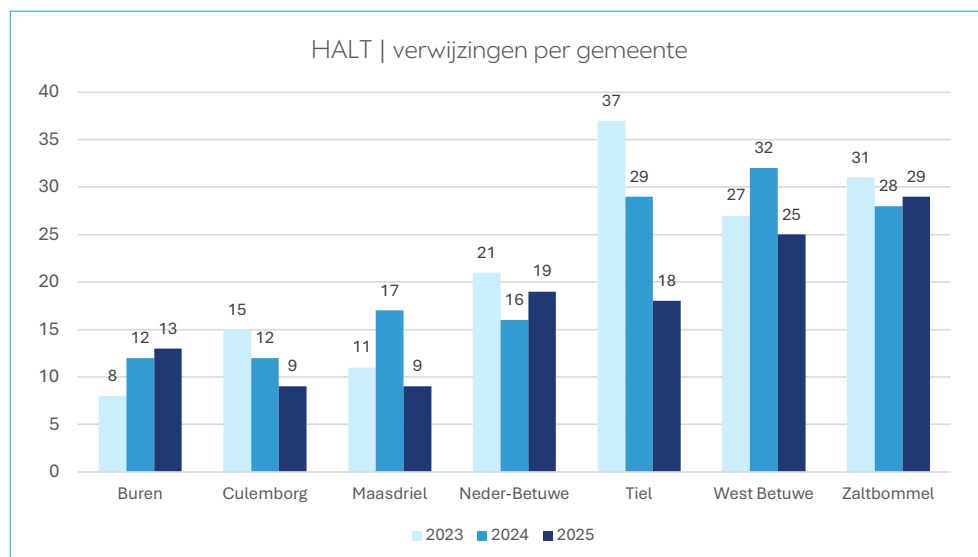
Het drugsgebruik onder jongeren werd ook onderzocht. Hieruit blijkt dat ongeveer 7% van de jongeren in De Waarden wel eens wiet of hasj gebruikt heeft. Hier zijn geen grote verschillen te zien tussen de gemeenten. In alle gemeenten schommelt dit tussen de 6% (gemeente Neder-Betuwe) en 8% (gemeenten Buren en West Betuwe).

Figuur 21: de vraag naar het gebruik van wiet of hasj in De Waarden.

Halt verwijzingen

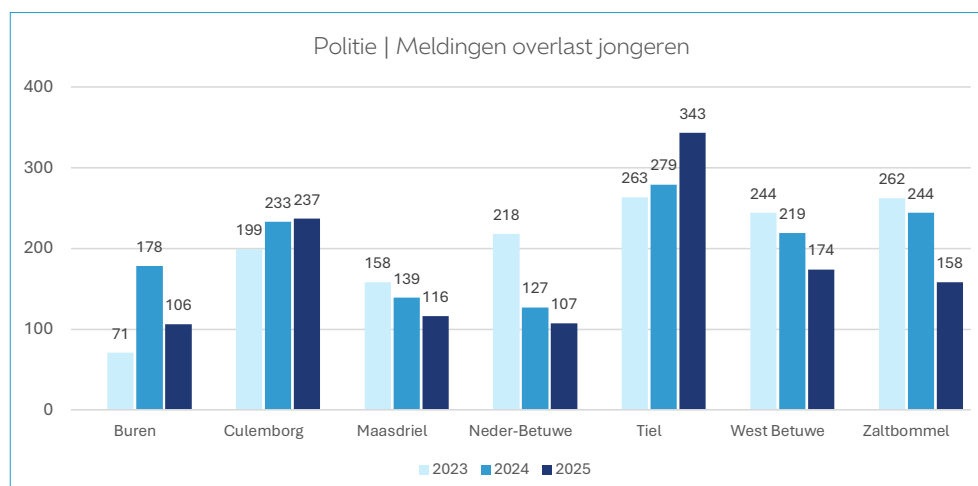
Jongeren onderzoeken en verkennen de grenzen. Soms gaan ze daarbij te ver en moeten zij gecorrigeerd worden. Met de Halt-straf helpt Halt jongeren helpen fouten te voorkomen, hen laten leren van fouten en hen de kans geven eenmaal gemaakte fouten te herstellen. Daarmee zijn jongeren zelf geholpen, maar ook slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag en de maatschappij in brede zin. In ons gebied wordt ook gebruik gemaakt van de Halt verwijzingen.⁶ Hier is geen duidelijke trend in te herkennen. Een aantal verklaringen hiervoor zijn dat niet alle boa's overal bevoegd zijn om naar Halt te verwijzen en dat de samenwerking tussen Halt met politie en gemeente kan verschillen.

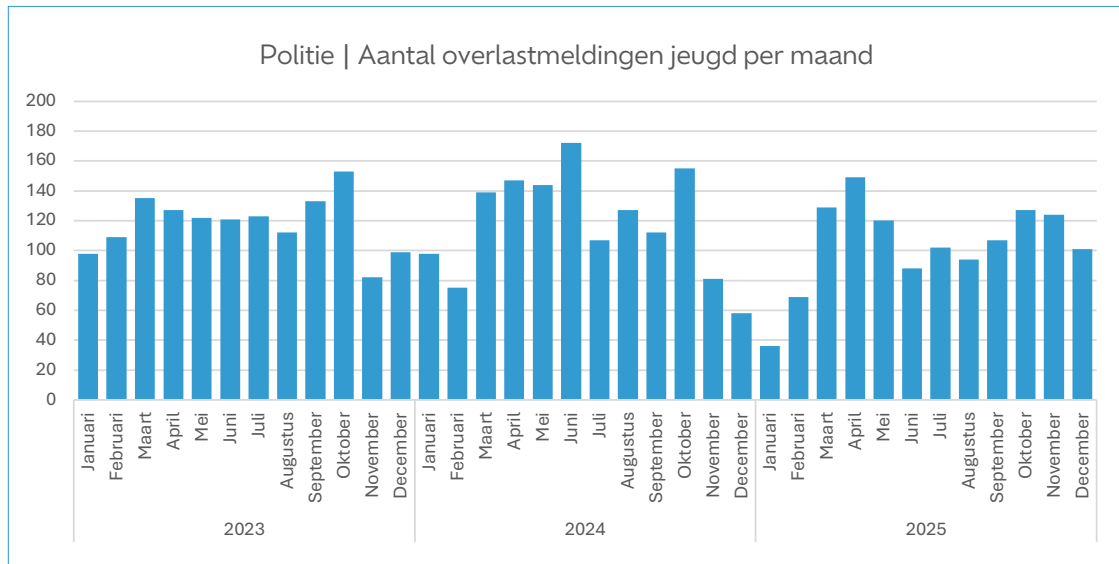
Figuur 22: Aantal Halt verwijzingen per gemeente

Meldingen overlast jeugd (politie)

In onderstaande grafiek is het aantal meldingen overlast jeugd te zien per gemeenten. Na een stijging in de coronaperiode (niet opgenomen in deze tabel), is een algemeen dalende trend te zien in het aantal meldingen. In de gemeenten Zaltbommel, West Betuwe, Neder-Betuwe, Maasdriel is deze licht dalende trend te zien als het gaat om meldingen van overlastgevende jeugd in de periode 2023/2025. In de gemeenten Tiel en Culemborg is daarentegen een stijging te zien in het aantal meldingen. De meeste overlastmeldingen vinden plaats aan het begin van de zomer. Rondom de jaarwisseling zien we juist relatief weinig meldingen van overlastgevende jeugd. Een verklaring is dat deze meldingen dan vaak worden geregistreerd als vuurwerkoverlast.

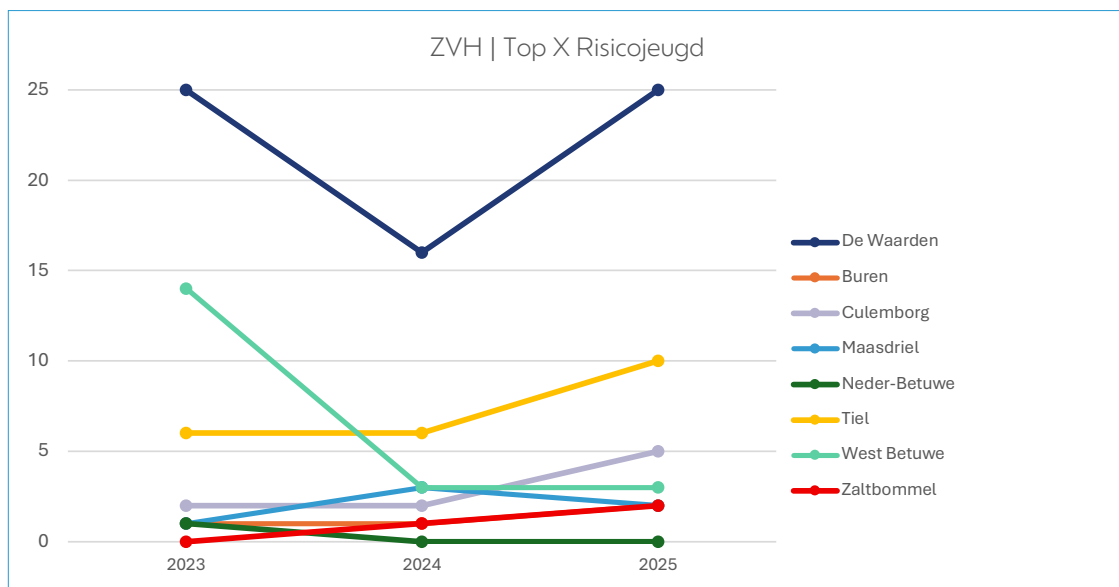
Figuur 23: Trend van overlastmeldingen jeugd per gemeenten

Figuur 24: Trend overlastmeldingen jeugd voor De Waarden over de jaren 2023, 2024, 2025

Top X Risicojeugd (ZVH)

Uit de cijfers van de TopX Risicojeugd blijkt een vrij evenredige verdeling van de casuïstiek over de gemeenten. De gemeente Tiel schiet uit in het aantal.

Figuur 25: Top X Risicojeugd (ZVH).

Groepsaankpak

Soms geven jongeren overlast in groepen. De integrale jeugdgroepenaankpak is een integraal werkproces volgens het 'Het 7-stappenmodel' bij problematische jeugdgroepen en groepsgedrag' (CCV). In het model wordt de samenwerking tussen betrokken partijen verbeterd en worden jongeren begeleid in hun kansen voor de toekomst. De aanpak helpt om ervaring van overlast tegen te gaan, in te zetten op tolerantie vanuit de omgeving op jeugdigen in de openbare ruimte en jeugdigen persoonlijk te ondersteunen.

Alle gemeenten zijn het zeven stappen model aan het uitwerken of zijn voornemens om hier mee te gaan werken. De samenwerking tussen politie, jongerenwerk en boa's loopt over het algemeen steeds beter. Maar een daadwerkelijke aanpak vraagt om meer. Op dit moment is er geen groepsaanpak actief op criminele jeugdgroepen bij een van de zeven gemeenten.

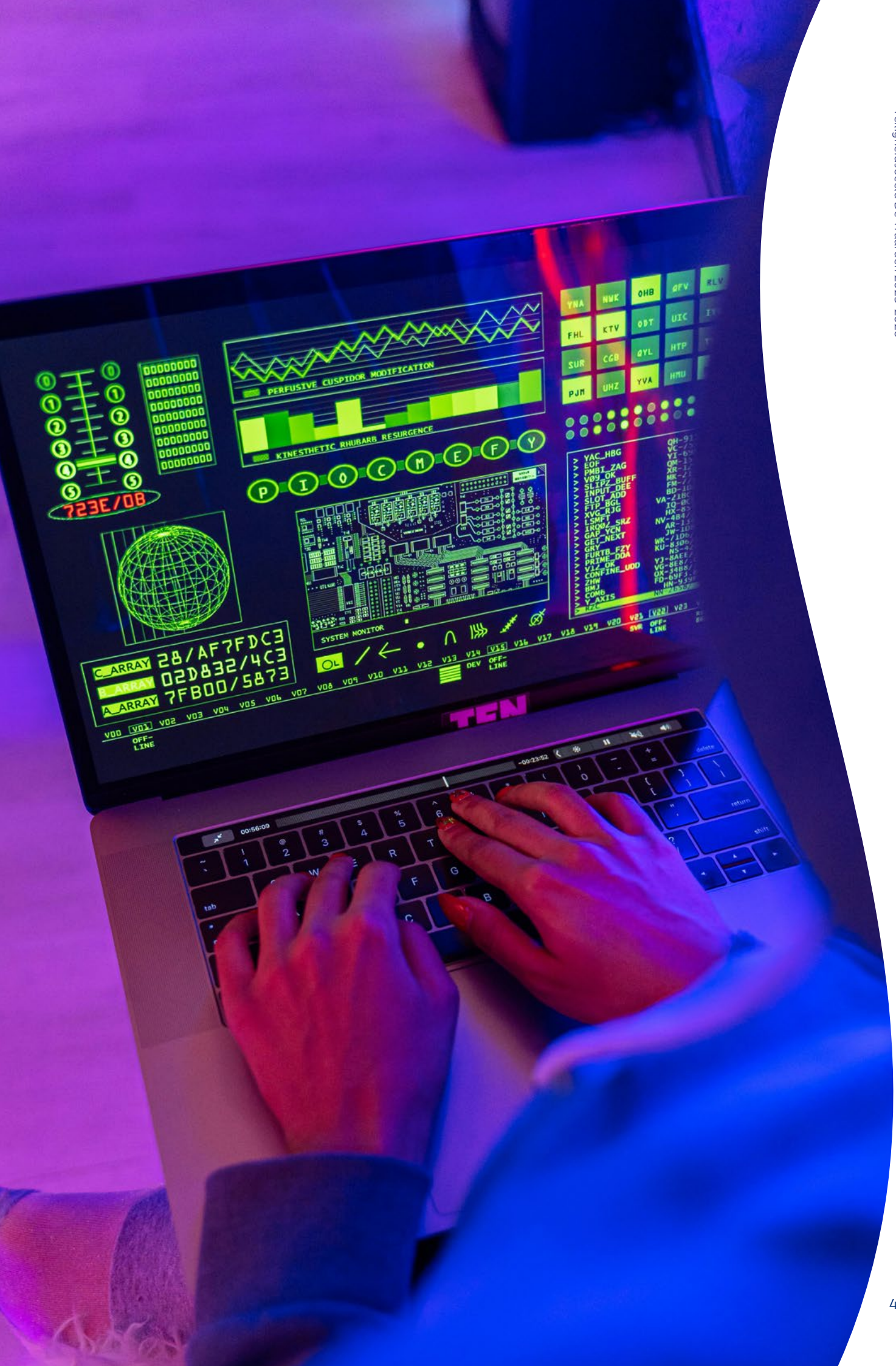
Conclusies en opgaven voor de toekomst

Als naar de gestelde ambitie gekeken wordt, dan kan het volgende geconcludeerd worden:

- ✓ **Er is geen gezamenlijk jeugdbeleid ontwikkeld op het niveau van De Waarden, vanuit Veiligheid.**
- ✓ **Wel is men lokaal bezig geweest met zowel casuïstiek als met de preventieve kant van jeugd.**
Een aantal gemeenten heeft inmiddels een stevige lokale aanpak opgezet.

De doelgroep jeugd heeft haar eigen dynamiek en invalshoek. Die moet aandacht krijgen. De uitdagingen en ambities staan niet ter discussie, maar moeten we vooral vanuit effectiviteit en samenwerking met andere domeinen en andere regio's/gemeenten (bijvoorbeeld de preventie met gezag aanpak uit de gemeente Nijmegen) bekeken worden. Ook kan kritisch gekeken worden naar de rol die team Veiligheid hier in speelt.

Thema: Digitale veiligheid

Digitale veiligheid is de vierde prioriteit in het IVP 2023-2026. Destijds is de volgende ambitie geformuleerd:

“

Het vergroten van weerbaarheid van de samenleving en overheidsorganisaties op het gebied van digitale veiligheid. We creëren barrières voor daders en dadergroepen.

”

Binnen het thema digitale veiligheid zijn cijfers specifiek voor De Waarden nog in ontwikkeling. Ook is op het onderwerp lastig grip te krijgen. Het thema is erg breed, de criminele handeling vindt niet noodzakelijkerwijs plaats in De Waarden, er wordt niet altijd bij de politie aangifte of een melding gedaan en de cijfers zijn daardoor versnipperd. Andere partijen (banken bijvoorbeeld) zijn ook actief voor hun klanten op dit onderwerp en krijgen daar meldingen over. Deze cijfers worden niet actief gedeeld met politie en/of gemeenten.

Hieronder volgt een kort beeld over de trends, ontwikkelingen en cijfers die wel te geven zijn en welke acties er ondernomen zijn vanuit de gemeenten. Cijfers (=politieregistraties) zijn nu in een aantal gevallen alleen voor de gemeente Tiel inzichtelijk, maar gezien de bedragen is dit de rubriceren naar de zeven gemeenten van De Waarden.

Trends en ontwikkelingen

In de trends en ontwikkelingen is de verregaande digitalisering als een van de belangrijkste punten benoemd: onze samenleving vindt grotendeels digitaal plaats. De afgelopen jaren is deze trend verder voortgezet. Naast de vele mogelijkheden, zijn er ook veel risico's. Deze lopen in grote mate uiteen: risico's voor gemeenten als organisatie, waarbij de eigen weerbaarheid versterkt moet worden tegen cyberaanvallen; risico's voor onze inwoners en ondernemers, waarbij op verschillende manieren sprake kan zijn van fraude, phishing of gegevensdiefstal; maar ook risico's voor de openbare orde: cyberaanvallen op vitale structuren (drinkwatervoorzieningen, vliegvelden of het elektriciteitsnetwerk) of juist online aangejaagde openbare orde verstoringen, waarbij online en offline hand in hand gaan. Kortom: voldoende reden om te werken aan digitale weerbaarheid.

Zicht op online criminaliteit⁷

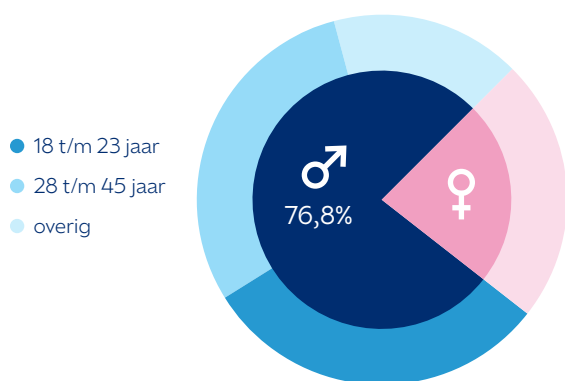
In het regionale IVP hebben we opgenomen dat we meer inzicht willen krijgen in het fenomeen digitale criminaliteit. Het dashboard [zichtoponlinecriminaliteit.nl](https://www.zichtoponlinecriminaliteit.nl) biedt naast de 'droge' cijfers ook meer achtergrondinformatie. Zo biedt het inzicht in het daderschap: profielen en kenmerken van daders, overlap tussen verschillende delicten en de regionale spreiding van daders. Daarnaast biedt het dashboard ook meer informatie over het slachtofferschap: kenmerken van slachtoffers, de impact op hen en de mate waarin zij bereid zijn om aangifte te doen. Dit dashboard wordt de komende tijd verder opgebouwd om steeds meer duiding te kunnen bieden bij de cijfers rondom digitale/online criminaliteit.

⁷ www.zichtoponlinecriminaliteit.nl

Een aantal bijzonderheden voor de regio Oost-Nederland zijn:

- ✓ **De gemeente Tiel staat op plek vier met de hoogste percentages verdachten online criminaliteit in Oost-Nederland (100 verdachten op 37680 inwoners = 0,3%).**

Figuur 26: In de regio Oost-Nederland zijn de meeste verdachten man (76,8%). Relatief vaak zijn dit jonge mannen van 18 t/m 23 jaar (30,4%) of 28 t/m 45 jaar (29,9%).

Fenomeenbeeld 2024⁸

Ook in het landelijke fenomeenbeeld *Online fraude in beeld* uit 2024 worden de volgende trends geschetst:

Online fraude neemt sterk toe door de groei van internetgebruik en de steeds grotere afhankelijkheid van internet van burgers, bedrijven en overheden. Deze afhankelijkheid biedt cybercriminelen heel veel kansen. Uit het fenomeenbeeld kwam naar voren dat in 2023 dit tot bijna 70.000 aangiftes en meldingen bij de politie leidde en tot schadebedragen van vele miljoenen euro's, terwijl het werkelijke aantal slachtoffers vermoedelijk hoger ligt en de impact ook persoonlijk groot is.

Deze vormen van fraude worden vaak gepleegd door georganiseerde, overwegend jonge criminele groepen die verschillende soorten online fraude combineren en waarvan de leden elkaar vaak uit de lokale omgeving kennen. Daarbij is er veel overlap met traditionele criminaliteit, zoals drugs- en mensenhandel, geweld en wapenbezit. De criminele opbrengsten worden voornamelijk besteed aan luxe en statusverhogende goederen, wat tevens wordt gebruikt om geld wit te wassen en waarbij opnieuw slachtoffers, zoals geldezels, worden gemaakt.

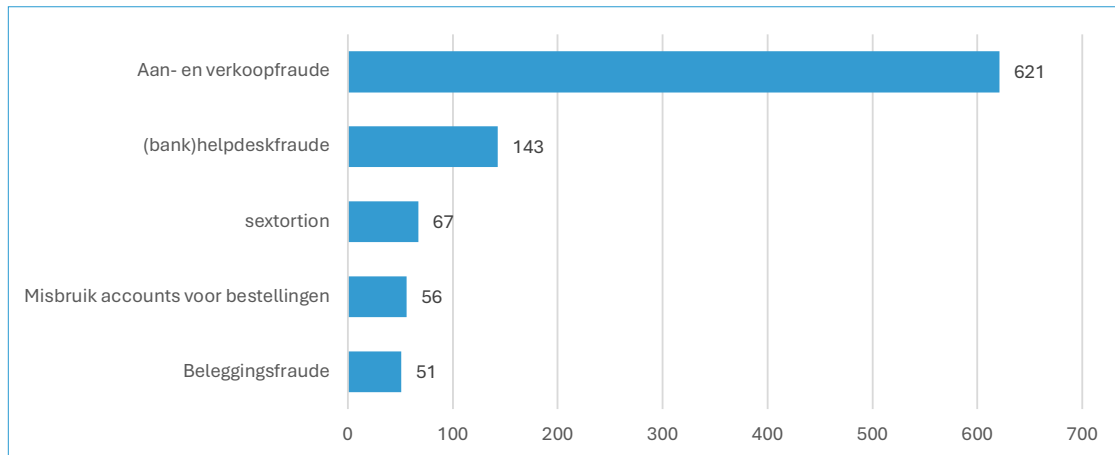
Politiecijfers De Waarden

Ook binnen de politie valt een breed spectrum onder digitale criminaliteit. Denk aan: (bank) helpdeskfraude, (mogelijk) cybercrime, aan- en verkoopfraude, beleggingsfraude, creditcardfraude, diefstal van cryptomunten, fraude van bankgegevens, misbruik van accounts voor bestellingen en sextortion.

⁸ [OnlineFraudeFenomeenbeeld2024.November2024.pdf](#)

De politie werkt aan een goed cijfermatig beeld dat inzicht geeft in de digitale criminaliteit op gemeenteniveau. Dit beeld is nog in ontwikkeling. Wanneer we naar de cijfers kijken, dan vallen de volgende cijfers op:

De vijf meest voorkomende fraude vormen in De Waarden zijn:

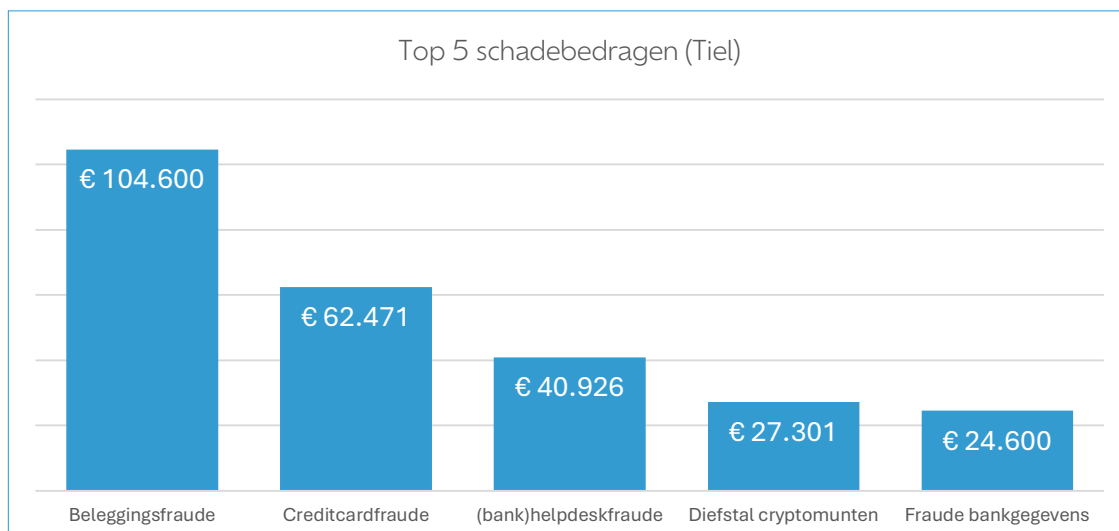

Figuur 27: de meest voorkomende vormen van fraude in de zeven gemeenten van De Waarden.

Schadebedrag in de gemeente Tiel

Wanneer gekeken wordt naar de schadebedragen, dan valt op dat beleggingsfraude, creditcardfraude, (bank)helpdeskfraude, diefstal van cryptomunten en fraude met bankgegevens voor de grootste geldelijke schade zorgen bij de slachtoffers. Het landelijk beeld dat het in sommige gevallen om hoge bedragen gaat, is ook in ons gebied te duiden.

Daarnaast is de opgelopen schade door nepagenten (valt onder (bank)helpdeskfraude) veelal niet in waarde uit te drukken, aangezien veel sieraden en andere goederen worden weggenomen.

Figuur 28: Cijfers (=politieregistraties) zijn van oktober 2024 tot oktober 2025, bron: politie.

Leeftijd van de slachtoffers

Veel vormen van fraude komen in (vrijwel) alle leeftijdsklassen voor. In een aantal categorieën zien we opvallende uitschieters. Sextortion treft relatief jonge slachtoffers (12 t/m 22 jaar). Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld (bank)helpdeskfraude, waarbij er juist sprake is van oudere slachtoffers (65+). Slachtoffers van nepagenten, die onder de categorie (bank)helpdesk-fraude vallen, zijn zelfs veelal 80+. Eenzelfde (leeftijds)beeld zien we in de hele eenheid Oost-Nederland.

Regionale Werkgroep Digitale Veiligheid

In de werkgroep digitale veiligheid Gelderland-Zuid werken diverse gemeenten in gezamenlijkheid aan de aanpak van digitale veiligheid binnen Gelderland-Zuid. De werkgroep heeft in 2025 een projectenplan opgeleverd met daarin diverse acties die gemeenten ondersteunen bij de aanpak van digitale criminaliteit. De werkgroep vertaalt de ontwikkelingen vanuit het expertteam op Oost-Nederland naar de gemeenten in Gelderland-Zuid.

Om focus aan te brengen binnen de aanpak is gefocust op één spoor van de CCV Cyberwegenkaart, namelijk 'cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit'. Daarnaast zijn enkele specifieke doelgroepen genoemd: MKB, ouderen en jongeren.

In de werkgroep worden ervaringen gedeeld en interventies uitgewisseld. Verschillende gemeenten hebben in 2025 gebruik gemaakt van stagiaires op dit thema (oa. de gemeenten Nijmegen, Tiel en Zaltbommel). Deze onderzoeken leveren nieuwe inzichten op met verschillende accenten.

Doelgroepen:

Ouderen

Diverse gemeenten binnen Gelderland-Zuid organiseren gedurende het jaar gerichte bijeenkomsten voor de verschillende doelgroepen (MKB, senioren of jongeren). De gemeente Neder-Betuwe heeft bijvoorbeeld in december 2025 een bijeenkomst georganiseerd met als doel het voorkomen dat senioren het slachtoffer worden van cybercrime. Ook in de gemeenten Buren en Zaltbommel zijn zulke bijeenkomsten georganiseerd. In een dergelijke bijeenkomst komen thema's aan bod, zoals: Diverse vormen van fraude (webshops, beleggingsfraude, whatsapp, etc.), phishing (het hengelen naar gegevens), spoofing (het nabootsen van een website of telefoonnummer) en sterke wachtwoorden.

Inwoners ervaren dergelijke trainingen als zeer waardevol, het biedt veel herkenning en zet aan tot bewustwording.

Jongeren

Zes van de zeven gemeenten zijn in 2024 gestart met het cyberspel Hackshield. Een *game* om basisschoolleerlingen spelenderwijs digitaal vaardig te maken en ze de gevaren op het internet te leren herkennen.

In heel Gelderland-Zuid zijn er momenteel (d.d. 23-1-2026) 1051 kinderen opgeleid tot 'cyber agent'. Dit wil zeggen dat ze begonnen zijn met het spelen van HackShield en bepaalde opdrachten hebben afgerond. Diverse gemeenten hebben de *cyber agents* gehuldigd en zetten momenteel ook weer campagnes op om meer kinderen op te leiden. Deelnemende gemeenten zijn voor drie jaar de samenwerking aangegaan met HackShield. In 2026 evalueren we de samenwerking met HackShield.

MKB

Het Midden- en Klein Bedrijf (MKB) is een lastig te activeren doelgroep. Dit wordt ook ervaren in andere delen van Gelderland-Zuid. Een gezamenlijke bijeenkomst leverde dusdanig weinig aanmeldingen op dat deze niet doorging. Nu wordt er gekeken naar andere mogelijkheden om deze doelgroep te bereiken. Bijvoorbeeld door het invlechten in andere bijeenkomsten, die meer lokaal georiënteerd zijn.

Het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) biedt tools aan voor het MKB om hun cyberweerbaarheid te vergroten. We zien ook dat eigen brancheorganisaties het thema regelmatig voorleggen aan de ondernemers met daarbij adviezen om gericht met het thema aan de slag te gaan. Onder andere het Platform Veilig Ondernemen (PVO) met een bijeenkomst als *Better Safe than Sorry* is daar een voorbeeld van.

Het MKB is in grote mate zelf verantwoordelijk voor de eigen digitale weerbaarheid. Uiteraard ondersteunen we als gemeenten als daar wel een duidelijke behoefte naar voren komt. Het ophalen van de behoefte is nog niet gestructureerd, maar gebeurt op sommige plekken via de contacten met lokale ondernemersverenigingen en vanuit de bedrijfscontactfunctionaris.

Concrete acties

Echt niet vandaag

Op 2 april 2025 en op 2 april 2026 zijn er actiedagen geweest met het thema 'Echt niet vandaag' in Oost-Nederland. Meer dan 180 organisaties organiseerden ruim 200 acties op gebied van digitale veiligheid. In Gelderland-Zuid zijn in verschillende gemeenten acties opgepakt. Bijvoorbeeld een gecombineerd bezoek vanuit handhaving en politie aan ouderenzorginstellingen met daarbij voorlichting op het gebied van digitale veiligheid/weerbaarheid.

Onderzoek

In 2025 hebben meerdere gemeenten onderzoek laten doen door stagiaires naar digitale weerbaarheid of criminaliteit. De aanbevelingen worden vervolgens breed gedeeld met de overige gemeenten.

Zo is in de gemeente Nijmegen in 2025 een onderzoek uitgevoerd naar de manier waarop de gemeente de digitale weerbaarheid van schoolgaande jongeren met een licht verstandelijke beperking kan vergroten tegen de meest voorkomende vormen van digitale criminaliteit. Deze doelgroep heeft gerichte interventies om de digitale weerbaarheid te vergroten. Aandachtspunten zijn bijvoorbeeld dat LVB-jongeren mediagebruik belangrijk vinden, maar kwetsbaar en onvoldoende digitaal weerbaar zijn. Het aanwezige materiaal sluit ook niet altijd aan bij hun wereld.

Ook in de gemeenten Tiel en Zaltbommel hebben stagiaires onderzoek gedaan naar digitale veiligheid. In de gemeente Tiel was het onderzoek gericht op de rol van de gemeente in de aanpak van digitale weerbaarheid en welke instrumenten gemeenten kunnen inzetten om het slachtofferschap onder jongeren te verkleinen. In de gemeente Zaltbommel was het onderzoek gericht op het vergroten van de weerbaarheid van jongeren. Beide onderzoeken hebben praktische aanbevelingen opgeleverd die ook van toepassing zijn op andere gemeenten.

Conclusies en opgaven voor de toekomst

Als naar de gestelde ambitie gekeken wordt en dan het veiligheidsbeeld gezien wordt, kan het volgende gesteld worden:

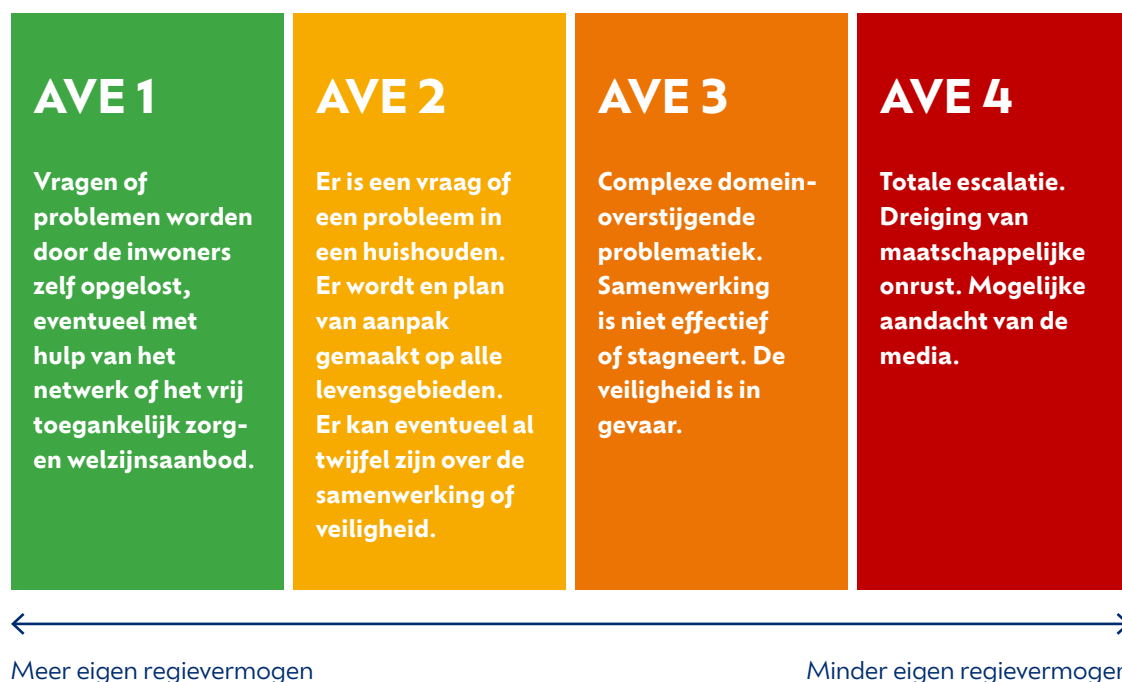
- ✓ **Het onderwerp digitale veiligheid is een containerbegrip geworden en valt niet meer weg te denken.**
- ✓ **De gemeenten zijn op zoek (geweest) naar hun rol in deze aanpak, dat is met vallen en opstaan gelukt.**
- ✓ **Er wordt nog onderzocht of dat dit op de meest effectieve en efficiënte manier gebeurt. Enerzijds is dit onderwerp goed om regionaal aan te vliegen, anderzijds zijn acties ook vaak lokaal nodig.**

Als naar de toekomst gekeken gaat worden, blijft digitalisering een enorme rol spelen. Aan de hand van het projectenplan zijn mooie stappen gezet in de preventie en de bewustwording. Deze kan nog verder uitgediept worden. Ook worden de ontwikkelingen rondom de bevoegdheden van de burgemeester in de gaten gehouden.

Bijlagen

Vier fasen van het AVE-model

AVE heeft een opschalingsstructuur en bestaat uit vier fasen, lopend van groen tot donkerrood. In elke fase neemt het regievermogen van de burger af.

Verantwoording van de cijfers

Om te komen tot de cijfers zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Data.politie.nl; niet openbare data is via de politie zelf verkregen
- Gemeenten: cijfers rondom de bestuurlijke inzet,
- Jaarverslagen van het Zorg- en Veiligheidshuis
- Dashboard van Veilig Thuis
- Gezondheidsmonitor van de GGD
- Zichtoponlinecriminaliteit.nl
- Fenomeenbeeld Online criminaliteit 2024
- Databank van het CBS
- Halt.nl
- RIEC Oost-Nederland
- Moviera

Afkortingenlijst

In de wereld van veiligheid houden we van afkortingen. Hoewel we proberen om deze in de tekst direct nader te verklaren, hierbij een overzicht van de genoemde afkortingen.

APV	Algemeen Plaatselijke Verordening
AVE	Aanpak Voorkomen Escalatie (model aanpak)
BONZV	Bestuurlijk Overleg Netwerk Zorg en Veiligheid
BR	Bestuurlijke Rapportage (manier van informatieverstrekking van politie aan gemeente)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCV	Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
GDW	Gezagsdriehoek De Waarden
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
HG/KM	Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
IDW	Interventieteam De Waarden
IGP	Intergemeentelijke Projectteam (voorganger van het IDW)
IVP	Integraal Veiligheidsplan
LBB	Landelijk Bureau Bibob
LOD	Last onder Dwangsom (bestuursrechtelijke maatregel)
MMA/M.	Meld Misdaad Anoniem
MKB	Midden- en Klein Bedrijf
NCSC	Nationaal Cyber en Security Center
NLA	Nederlandse Arbeidsinspectie
NPS	Nieuwe Psychoactieve Stoffen (designer drugs)
ODR	Omgevingsdienst Rivierenland
OM	Openbaar Ministerie
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
P.I.	Penitentiare Inrichting
PVO	Platform Veilig Ondernemen
RIEC ON	Regionaal Informatie- en Expertisecentrum Oost-Nederland
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VT	Veilig Thuis
WBGLDZ	Weerbaar Gelderland-Zuid
WTH	Wet Tijdelijk Huisverbod
ZONMW	ZorgOnderzoek Nederland / Medische Wetenschappen
ZVH	Zorg- en Veiligheidshuis

Fotografie:
Pexels.com
Jeroen Bakker